

III

(Andre retsaktern)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE SAMARBEJDSOMRÅDE

EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDENS AFGØRELSE

Nr. 271/14/KOL

af 9. juli 2014

om 97. ændring af de proceduremæssige og materielle regler for statsstøtte med vedtagelse af nye retningslinjer for statsstøtte til forskning og udvikling og innovation [2015/1359]

EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN (»Tilsynsmyndigheden«) HAR—

UNDER HENVISNING til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (»EØS-aftalen«), særlig artikel 61-63 og protokol 26,

UNDER HENVISNING til aftalen mellem EFTA-staterne om oprettelse af en tilsynsmyndighed og en domstol (»tilsyns- og domstolsaftalen«), særlig artikel 5, stk. 2, litra b), og artikel 24 heri og artikel 1 i del I i protokol 3 til aftalen, og

ud fra følgende betragtninger:

I henhold til artikel 24 i tilsyns- og domstolsaftalen skal Tilsynsmyndigheden sætte EØS-aftalens bestemmelser om statsstøtte i kraft.

I henhold til artikel 5, stk. 2, litra b), i tilsyns- og domstolsaftalen skal Tilsynsmyndigheden udsende meddelelser og retningslinjer om spørgsmål, der er omfattet af EØS-aftalen, hvis de udtrykkeligt er hjemlet i EØS-aftalen eller i tilsyns- og domstolsaftalen, eller hvis Tilsynsmyndigheden finder det nødvendigt.

Den 21. maj 2014 offentliggjorde Europa-Kommissionen en »meddelelse fra Kommissionen om rammebestemmelser for statsstøtte til forskning og udvikling og innovation«⁽¹⁾. Rammebestemmelserne fastlægger betingelserne for, hvornår offentlig finansiering af forskning og udvikling og innovation kan udgøre statsstøtte og, hvis der er tale om statsstøtte, hvornår den er forenelig med det indre marked. De finder anvendelse fra den 1. juli 2014.

Rammebestemmelserne har relevans for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

En ensartet anvendelse af EØS-statsstøttereglerne bør sikres i hele Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde i overensstemmelse med målet om ensartethed i EØS-aftalens artikel 1.

Ifølge punkt II under overskriften »GENERELT« i bilag XV til EØS-aftalen skal Tilsynsmyndigheden efter høring af Europa-Kommissionen vedtage nye retningslinjer, der svarer til dem, som Europa-Kommissionen vedtager.

EFTER høring af Europa-Kommissionen, og

EFTER at have hørt EFTA-staterne herom ved brev af 26. juni 2014 —

⁽¹⁾ EUT C 198 af 27.6.2014, s. 1.

VEDTAGET DENNE AFGØRELSE:

Artikel 1

De materielle regler inden for statsstøtteområdet ændres ved indførelse af nye retningslinjer for forskning og udvikling og innovation. De nye retningslinjer er vedlagt denne afgørelse som bilag og er en integreret del af denne.

Artikel 2

Kun den engelske udgave af denne afgørelse er autentisk.

Udfærdiget i Bruxelles, den 9. juli 2014.

På EFTA-Tilsynsmyndighedens vegne

Oda Helen SLETNES

Formand

Helga JÓNSDÓTTIR

Medlem af kollegiet

BILAG

STATSSTØTTE TIL FORSKNING OG UDVIKLING OG INNOVATION ⁽¹⁾

INDLEDNING	20
1. ANVENDELSESOMRÅDE OG DEFINITIONER	21
1.1. Anvendelsesområde	21
1.2. Støtteforanstaltninger omfattet af disse retningslinjer	22
1.3. Definitioner	23
2. STATSSTØTTE EFTER EØS-AFTALENS ARTIKEL 61, STK. 1	26
2.1. Statsstøtte til forsknings- og videnformidlingsinstitutioner og forskningsinfrastruktur	26
2.1.1. Offentlig finansiering af ikke-økonomiske aktiviteter	26
2.1.2. Offentlig finansiering af økonomiske aktiviteter	27
2.2. Indirekte statsstøtte til virksomheder gennem offentligt finansierede forsknings- og videnformidlingsinstitutioner og forskningsinfrastrukturer	28
2.2.1. Forskning udført for virksomheder (kontraktforskning eller forskningstjenester)	28
2.2.2. Samarbejde med virksomheder	29
2.3. Offentligt udbud af forsknings- og udviklingstjenester	30
3. FÆLLES VURDERINGSPRINCIPPER	31
4. FORENELIGHEDSVURDERING AF F&U&I-STØTTE	31
4.1. Bidrag til et veldefineret mål af fælles interesse	32
4.1.1. Generelle betingelser	32
4.1.2. Supplerende betingelser for individuel støtte	32
4.2. Behov for statslig indgriben	33
4.2.1. Generelle betingelser	33
4.2.2. Supplerende betingelser for individuel støtte	34
4.3. Støtteforanstaltningens egnethed	34
4.3.1. Egnethed i forhold til alternative politiske instrumenter	34
4.3.2. Egnethed i forhold til andre støtteinstrumenter	35
4.4. Tilskyndelsesvirkning	35
4.4.1. Generelle betingelser	35
4.4.2. Supplerende betingelser for individuel støtte	36
4.5. Støttens proportionalitet	37
4.5.1. Generelle betingelser	37

⁽¹⁾ Disse retningslinjer stemmer overens med Kommissionens meddelelse. Rammebestemmelser for statsstøtte til forskning og udvikling og innovation (EUT C 198 af 27.6.2014, s. 1).

4.5.2.	Supplerende betingelser for individuel støtte	39
4.6.	Undgåelse af uberettigede negative virkninger på konkurrence og samhandel	40
4.6.1.	Generelle betragtninger	40
4.6.2.	Støtteordninger	42
4.6.3.	Supplerende betingelser for individuel støtte	42
4.7.	Gennemsigtighed	44
5.	EVALUERING	44
6.	RAPPORTERING OG OVERVÅGNING	45
7.	ANVENDELSE	45
8.	REVISION	45
	Bilag I — Støtteberettigede omkostninger	46
	Bilag II — Maksimale støtteintensiteter	47

INDLEDNING

- For at forhindre statsstøtte i at fordreje konkurrencen inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (»EØS«) og påvirke samhandelen mellem de medlemsstater, der er med i EØS-aftalen (»de kontraherende parter«), på en måde, der strider mod den fælles interesse, fastlægger artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen princippet om, at statsstøtte er ulovlig. I visse tilfælde kan statsstøtte dog være forenelig med EØS-aftalens bestemmelser i medfør af artikel 61, stk. 2 og 3.
- For EØS er det vigtigt at fremme forskning og udvikling og innovation (»F&U&I«), som det fremgår af artikel 1, stk. 2, litra f), og artikel 78 i EØS-aftalen, som opfordrer til samarbejde mellem de kontraherende parter inden for dette område⁽²⁾. Hovedmålene er at styrke europæisk industris videnskabelige og teknologiske viden og fremme dens internationale konkurrenceevne.
- Europa-Kommissionen (»Kommissionen«) identificerer i sin »Europa 2020-strategi«⁽³⁾ forskning og udvikling (FoU) som afgørende for at nå målet om intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst. Derfor har Kommissionen fastlagt et overordnet mål om, at 3 % af EU's bruttonationalprodukt (»BNP«) skal investeres i FoU ved udgangen af 2020. For at støtte fremskridtet inden for F&U&I blev navnlig flagskibsinitiativet »Innovation i EU«⁽⁴⁾ præsenteret i Europa 2020-strategien. Det har til formål at forbedre rammebetingelserne for og adgangen til finansiering af forskning og innovation med henblik på at sikre, at innovative ideer kan blive til produkter og tjenester, der skaber jobs og vækst⁽⁵⁾. I Kommissionens meddelelse om Europa 2020 bemærkedes: »Statsstøttepolitik kan også aktivt og positivt bidrage (...) ved at fremme og støtte initiativer vedrørende mere innovative, effektive og grønne teknologier og samtidig lette adgangen til offentlig støtte til investeringer, risikokapital og finansiering af forskning og udvikling.«

⁽¹⁾ Forskning og udvikling er endvidere omfattet af protokol 31 til EØS-aftalen. Der kan findes yderligere oplysninger på: <http://www.efta.int/eea/policy-areas/flanking-horizontal-policies/research-innovation>

⁽²⁾ Meddelelse fra Kommissionen, »Europa 2020 — En strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst« (KOM(2010) 2020 endelig af 3.3.2010).

⁽³⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »2020-flagskibsinitiativ — Innovation i EU« (KOM(2010) 546 endelig af 6.10.2010).

⁽⁴⁾ De samlede udgifter til FoU i EU (hvoraf omkring 1/3 er offentlige og 2/3 private) lå på 2,06 % af BNP i 2012 og er forøget med 0,24 procentpoint siden 2005 (EUROSTAT statistik over hovedindikatorer: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Selv om de private udgifter til FoU som andel af BNP er steget lidt siden 2008, er der store forskelle blandt EU-medlemsstaterne, industrielle sektorer og individuelle aktører (Europa-Kommissionen, »Forskning og Innovation i EU's medlemsstater og associerede lande i 2013«).

4. Selv om det er bredt anerkendt, at konkurrenceprægede markeder har tendens til at give mere effektive resultater, for så vidt angår priser, produktion og ressourceforbrug, kan statens indgriben ved markedssvigt ⁽⁶⁾ få markederne til at fungerer bedre og på den måde bidrage til intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst. Markedssvigt kan i forbindelse med F&U&I f.eks. opstå, fordi markedsaktørerne normalt ikke tager hensyn til de (positive) eksternaliteter, som opstår for andre økonomiske aktører, og derfor gennemfører F&U&I-aktiviteter på et niveau, der er for lavt set ud fra et samfundsmæssigt synspunkt. F&U&I-projekter kan ligeledes lide under utilstrækkelig adgang til finansiering (som skyldes asymmetrisk information) eller under koordineringsproblemer mellem virksomheder. Derfor kan statsstøtte til F&U&I være forenelig med EØS-aftalen, hvis den kan forventes at afhjælpe markedssvigt ved at fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse eller ved at fremme udviklingen af visse erhvervsgrøner, og hvor den resulterende fordrejning af konkurrencevilkårene og samhandelen ikke er i strid med den fælles interesse.
5. Støtte til F&U&I vil først og fremmest kunne være berettiget efter artikel 61, stk. 3, litra b) og c), i EØS-aftalen, i henhold til hvilke EFTA-Tilsynsmyndigheden («Tilsynsmyndigheden») kan betragte statsstøtte, der kan fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse, eller der kan fremme udviklingen af visse erhvervsgrøner, som forenelig med EØS-aftalen, når støtten ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse.
6. I sin meddelelse om modernisering af EU's statsstøttepolitik ⁽⁷⁾ opstillede Kommissionen tre mål for moderniseringen af statsstøttekontrollen:
 - a) at fremme bæredygtig, intelligent og inklusiv vækst på et konkurrenceedygtigt indre marked
 - b) at koncentrere Kommissionens forudgående undersøgelser om de sager, som har størst indvirkning på det indre marked, og samtidig styrke samarbejdet med medlemsstaterne om håndhævelsen af statsstøttereglerne
 - c) at sikre ensartede regler og hurtigere afgørelser.
7. Kommissionen har især opfordret til, at man ved revision af de forskellige retningslinjer og rammebestemmelser følger en helhedstilgang, der skal tage sigte på at styrke det indre marked, at øge effektiviteten i de offentlige udgifter ved at sikre, at den statsstøtte, der ydes, bidrager bedre til virkeliggørelsen af mål af fælles interesse, og at skærpe kontrollen med tilskyndelsesvirkningen, med støttens begrænsning til det nødvendige minimum samt med dens potentielle negative påvirkning af konkurrence- og samhandelsvilkårene. Tilsynsmyndigheden støtter Kommissionens moderniseringsinitiativ. Derfor bygger de forenelighedsbetingelser, som er anført i disse retningslinjer, på en sådan helhedstilgang.

1. ANVENDELSESOMRÅDE OG DEFINITIONER

1.1. Anvendelsesområde

8. De principper, der er fastlagt i disse retningslinjer for statsstøtte til F&U&I, finder anvendelse på alle sektorer, der er omfattet af EØS-aftalen. De finder derfor anvendelse på de sektorer, der er underlagt særlige EØS-regler om statsstøtte, medmindre andet er bestemt i disse.
9. Finansiering, som forvaltes centralt af EU's institutioner, agenturer, fællesforetagender eller andre internationale organer, og som ikke direkte eller indirekte er underlagt EFTA-medlemsstaternes ⁽⁸⁾ kontrol, udgør ikke statsstøtte. I de tilfælde, hvor finansieringen kombineres med statsstøtte, er det kun sidstnævnte, der tages i betragtning, når

⁽⁶⁾ Begrebet »markedssvigt« henviser til situationer, hvori det ikke er sandsynligt, at markederne af sig selv vil opnå effektive resultater.

⁽⁷⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Modernisering af EU's statsstøttepolitik« (COM(2012) 209 final af 8.5.2012).

⁽⁸⁾ Såsom finansiering under Horisont 2020 eller EU-programmet for virksomheders konkurrenceevne og små og mellemstore virksomheder (COSME). Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1291/2013 af 11. december 2013 om Horisont 2020 — rammeprogram for forskning og innovation (2014-2020) og om ophævelse af afgørelse nr. 1982/2006/EF (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 104) blev indarbejdet under punkt 1 i protokol 31 til EØS-aftalen ved afgørelse 109/2014 af 16.5.2014 (endnu ikke offentliggjort). COSME er et af de EU-programmer, der er til vurdering og ventes indarbejdet i EØS-aftalen. Den fuldstændige liste over programmer, der kunne være interessante i forbindelse med EØS-aftalen, kan findes på: <http://www.efta.int/eea/eu-programmes>.

det skal vurderes, om anmeldelsestærskelen og loftet for den maksimale støtteintensitet er overholdt, eller om dens forenelighed skal vurderes efter disse retningslinjer.

10. Støtte til F&U&I til kriseramte virksomheder, som i forbindelse med nærværende retningslinjer defineres i overensstemmelse med Tilsynsmyndighedens retningslinjer for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder ⁽⁹⁾ med senere ændringer, finder nærværende retningslinjer ikke anvendelse på.
11. Ved vurderingen af støtte til F&U&I til en støttemodtager, der ikke har efterkommet et krav om tilbagebetaling af støtte, som Tilsynsmyndigheden ved en tidligere afgørelse har fundet ulovlig og uforenelig med EØS-aftalen, vil Tilsynsmyndigheden tage hensyn til det støttebeløb, der endnu ikke er tilbagebetalt ⁽¹⁰⁾.

1.2. Støtteforanstaltninger omfattet af disse retningslinjer

12. Tilsynsmyndigheden har identificeret en række foranstaltninger inden for F&U&I, hvortil statsstøtte på visse betingelser kan være forenelig med EØS-aftalen:
 - a) **støtte til FoU-projekter**, hvor den støttemodtagende del af forskningsprojektet falder ind under kategorierne grundforskning eller anvendt forskning, og hvoraf sidstnævnte kan opdeles i industriel forskning og eksperimentel udvikling ⁽¹¹⁾. Denne støtte er primært målrettet markedssvigt i forbindelse med positive eksternaliteter (videnoverførsel), men den kan også afhjælpe markedssvigt forårsaget af mangelfuld og asymmetrisk information eller (primært i samarbejdsprojekter) mangelfuld koordinering
 - b) **støtte til gennemførlighedsundersøgelser** i forbindelse med FoU-projekter, som har til formål at rette op på et markedssvigt, der primært beror på mangelfuld og asymmetrisk information
 - c) **støtte til opførelse eller forbedring af forskningsinfrastruktur**, som primært skal rette op på markedssvigt, der hidrører fra mangelfuld koordinering. Det er i stigende grad en forudsætning for at skabe banebrydende forskningsresultater at disponere over førsteklasses forskningsinfrastruktur, fordi den tiltrækker den globale talentmasse og er af afgørende vigtighed for eksempel for udvikling af ny IKT og centrale støtteteknologier ⁽¹²⁾
 - d) **støtte til innovationsaktiviteter**, som primært er rettet mod markedssvigt i forbindelse med positive eksternaliteter (videnoverførsel), mangelfuld koordinering og i mindre grad asymmetrisk information. I forbindelse med små og mellemstore virksomheder (»SMV'er«) kan der ydes innovationsstøtte til at opnå, validere og forsvare patenter og andre immaterielle aktiver, til udstationering af højt kvalificeret personale og til innovationsrådgivning og innovationssupportydelser. For at opfordre større virksomheder til at samarbejde med SMV'er om procesmæssige og organisatoriske innovationsaktiviteter kan der også ydes støtte til både SMV'ers og større virksomheders omkostninger i forbindelse med denne type aktiviteter
 - e) **støtte til innovationsklynger**, som er rettet mod markedssvigt affødt af koordineringsproblemer, der hæmmer udviklingen af klynger eller begrænser samarbejde og videnstrømmen i og mellem klyngerne. Statsstøtte kan bidrage til at løse dette problem for det første ved at støtte investeringer i åbne og fælles infrastrukturer for innovationsklynger, og for det andet ved i højst ti år at støtte driften af klynger med henblik på at fremme samarbejde, netværksdannelse og læring.

⁽⁹⁾ Støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (EUT L 97 af 15.4.2005, s. 41 og EØS-tillæg nr. 18 af 14.4.2005, s. 1), forlænget ved Tilsynsmyndighedens afgørelse nr. 438/12/KOL (EUT L 190 af 11.7.2013, s. 91, og EØS-tillæg nr. 40 af 11.7.2013, s. 15).

⁽¹⁰⁾ Se forenede sager T-244/93 og T-486/93, TWD Textilwerke Deggendorf GmbH mod Kommissionen, Sml. 1995 II, s. 2265.

⁽¹¹⁾ Tilsynsmyndigheden finder det nyttigt at opretholde forskellige kategorier af FoU-aktiviteter, uanset om aktiviteterne måtte følge en interaktiv snarere end en lineær model.

⁽¹²⁾ Centrale støtteteknologier er defineret og identificeret i meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »En europæisk strategi for centrale støtteteknologier — En bro til vækst og job« (COM(2012) 341 final af 26.6.2012).

13. EFTA-staterne skal anmelde F&U&I-støtte i overensstemmelse med artikel 1, stk. 3, i del I i protokol nr. 3 til tilsyns- og domstolsaftalen, medmindre den opfylder betingelserne i en gruppefritagelsesforordning, som er indarbejdet i EØS-aftalen.
14. Disse retningslinjer fastlægger forenelighedskriterierne for støtteordninger og individuel støtte til F&U&I, som er underlagt anmeldelsespligten og skal vurderes på grundlag af artikel 61, stk. 3, litra c), i EØS-aftalen ⁽¹³⁾.

1.3. Definitioner

15. I disse retningslinjer gælder følgende definitioner:
 - a) »**ad hoc-støtte**«: støtte, der ikke ydes på grundlag af en støtteordning
 - b) »**støtte**«: enhver foranstaltning, der opfylder kriterierne i artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen
 - c) »**støtteintensitet**«: bruttostøttebeløbet udtrykt i procent af de støtteberettigede omkostninger, før eventuelt fradrag af skat og andre afgifter. Hvis støtten ydes som andet end tilskud, er støttebeløbet støttens subventionsækvivalent. Støtte, der udbetales i flere rater, tilbagediskonteres til værdien på den dato, hvor den blev ydet. Den rentesats, der anvendes til dette formål, er den gældende kalkulationsrente ⁽¹⁴⁾ på støttetidspunktet. Støtteintensiteten beregnes pr. støttemodtager
 - d) »**støtteordning**«: enhver retsakt, på grundlag af hvilken der, uden at der kræves yderligere gennemførelsesforanstaltninger, kan ydes individuel støtte til virksomheder, som i retsakten er defineret på en generel og abstrakt måde, og enhver retsakt, på grundlag af hvilken der kan ydes støtte, som ikke er knyttet til et specifikt projekt, til en eller flere virksomheder
 - e) »**anvendt forskning**«: industriel forskning, eksperimentel udvikling eller enhver kombination af de to
 - f) »**armslængdeprincippet**«: betingelserne for transaktionen mellem de kontraherende parter adskiller sig ikke fra dem, der ville være blevet aftalt mellem uafhængige virksomheder, og omfatter ikke nogen form for samordning. Enhver transaktion, der følger af en åben, gennemsigtig og ikke-diskriminerende procedure, anses for at overholde armslængdeprincippet
 - g) »**støttetilbagebetalingstidspunktet**«: det tidspunkt, hvor retten til at modtage støtten overdrages til støttemodtageren i henhold til de gældende nationale retsregler
 - h) »**reelt samarbejde**«: samarbejde mellem mindst to uafhængige parter om at udveksle viden og teknologi eller om at nå et fælles mål på grundlag af en arbejdsdeling, hvor parterne i fællesskab definerer samarbejdsprojektets omfang, bidrager til dets gennemførelse og deler risiko og resultater. En eller flere parter kan afholde alle projektomkostningerne og således fritage andre parter for de finansielle risici. Kontraktforskning og levering af forskningstjenester anses ikke for samarbejde
 - i) »**udvikling med eksklusivrettigheder**«: offentligt indkøb af forsknings- og udviklingstjenester, hvis udbytte udelukkende tilhører den ordregivende myndighed eller enhed, og som denne kan bruge til egne formål på betingelse af, at den betaler dem fuldt ud

⁽¹³⁾ Kriterierne til analyse af foreneligheden med EØS-aftalen for støtte, der skal fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse, herunder F&U&I-støtte, skal vurderes på grundlag af artikel 61, stk. 3, litra b), i EØS-aftalen. Tilsynsmyndigheden kan opstille retningslinjer for vurdering af statsstøtteforanstaltninger til vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse, som svarer til Kommissionens meddelelse »Kriterier for analysen af, hvorvidt statsstøtte til fremme af gennemførelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse er forenelig med det indre marked« (EUT C 188 af 20.6.2014, s. 4).

⁽¹⁴⁾ Se Tilsynsmyndighedens retningslinjer om referencesatser og kalkulationsrenter (EUT L 105 af 21.4.2011, s. 32, og EØS-tillæg nr. 23 af 21.4.2011, s. 1).

- j) »**eksperimentel udvikling**«: erhvervelse, kombination, udformning og anvendelse af eksisterende videnskabelig, teknologisk, forretningsmæssig og anden relevant viden og færdigheder, der har som mål at udvikle nye eller forbedrede produkter, processer og tjenester. Dette kan f.eks. også omfatte andre aktiviteter, der er rettet mod konceptuel formulering, planlægning og dokumentering af nye produkter, processer eller tjenester. Eksperimentel udvikling kan omfatte fremstilling af prototyper, demonstrationer, pilotprojekter, afprøvning og validering af nye eller forbedrede produkter, processer eller tjenester i sammenhænge, der er repræsentative for de reelle driftsforhold, med det primære formål teknisk at videreudvikle produkter, processer eller tjenester, som endnu ikke har fået en endelig form. Dette kan omfatte udvikling af en kommercielt anvendelig prototype eller pilot, når en sådan nødvendigvis må være det endelige kommercielle produkt, og såfremt den er for kostbar at fremstille til kun at blive brugt til demonstration og validering. Eksperimentel udvikling omfatter ikke rutinemæssige eller regelmæssige ændringer af eksisterende produkter, produktionslinjer, fremstillingsmetoder, tjenester og andre igangværende transaktioner, selv om sådanne ændringer kan medføre forbedringer
- k) »**gennemførlighedsundersøgelse**«: evaluering og analyse af potentialet i et projekt, som skal støtte beslutningsproceduren ved objektivi og rationelt at afspejle dets styrker og svagheder, muligheder og trusler, samt ved at identificere de ressourcer, der kræves for at gennemføre projektet, og dets muligheder for succes
- l) »**fuld råderet**«: at forskningsinstitutionen, -infrastrukturen eller den offentlige indkøber nyder den fulde økonomiske fordel ved intellektuelle ejendomsrettigheder ved at beholde sin ret til ubegrænset anvendelse af dem, navnlig ejendomsretten og licenseringsretten. Dette kan også være tilfældet, hvis forskningsinstitutionen eller -infrastrukturen (eller den offentlige indkøber) beslutter at indgå yderligere aftaler om disse rettigheder, herunder licensering af dem til en samarbejdspartner (henholdsvis virksomhed)
- m) »**grundforskning**«: forsøgsmæssigt eller teoretisk arbejde hovedsagelig med henblik på erhvervelse af ny viden om de grundlæggende årsager til fænomener og observerbare forhold uden direkte kommerciel anvendelse for øje
- n) »**bruttosubventionsækvivalent**«: støttebeløbet, hvis det ydes i form af et tilskud, før eventuelt fradrag af skat eller andre afgifter
- o) »**højt kvalificeret personale**«: personale med en uddannelse fra et universitet eller en højere læreanstalt og mindst fem års relevant faglig erfaring, som også kan omfatte ph.d.-uddannelse
- p) »**individuel støtte**«: støtte, som ydes til en specifik virksomhed, herunder ad hoc-støtte samt støtte tildelt på grundlag af en støtteordning
- q) »**industriel forskning**«: planlagt forskning eller kritiske undersøgelser med henblik på erhvervelse af ny viden og nye færdigheder med det formål at udvikle nye produkter, produktionsmetoder eller tjenester eller med henblik på en mærkbar forbedring af eksisterende produkter, produktionsmetoder eller tjenester. Dette omfatter frembringelse af komponenter til komplekse systemer og kan omfatte konstruktion af prototyper i et laboratoriemiljø eller i et miljø med simulerede brugerflader til eksisterende systemer samt pilotlinjer, hvor det måtte være nødvendigt for den industrielle forskning og navnlig for validering af generisk teknologi
- r) »**innovationsrådgivning**«: rådgivning, støtte og uddannelse inden for videnoverførsel, erhvervelse, beskyttelse og udnyttelse af immaterielle aktiver, og brug af standarder og de regler, der omfatter dem
- s) »**innovationsklynger**«: strukturer eller organiserede grupper af uafhængige parter (f.eks. nyoprettede innovative virksomheder, små, mellemstore og store virksomheder samt organisationer beskæftiget med forskning og formidling af viden, nonprofitorganisationer og andre tilknyttede økonomiske aktører), som har til formål at stimulere innovativ aktivitet gennem fremme af deling af faciliteter og udveksling af viden og ekspertise samt ved at bidrage effektivt til videnoverførsel, netværkssamarbejde, formidling af oplysninger og samarbejde mellem virksomheder og andre organisationer i klyngen
- t) »**innovationssupportydelser**«: tilvejebringelse af kontorplads, databaser, biblioteker, markedsundersøgelser, laboratorier, kvalitetsmærkning, afprøvning og certificering med det formål at udvikle mere effektive produkter, processer eller tjenester

- u) »**immaterielle aktiver**«: aktiver, der ikke er materialiseret i et fysisk eller finansielt aktiv, såsom patenter, licenser, knowhow eller anden intellektuel ejendom
- v) »**videnoverførsel**«: enhver proces, der har til formål at indhente, samle eller udveksle eksplicit og implicit viden, herunder færdigheder og kompetencer i forbindelse med både økonomiske og ikke-økonomiske aktiviteter, som f.eks. forskningssamarbejde, rådgivning, licensering, stiftelse af udbrydervirksomheder, publicering og mobilitet blandt forskere og andet personale, der arbejder med disse aktiviteter. Udover videnskabelig og teknologisk viden omfatter det andre former for viden, som f.eks. viden om brugen af standarder og forskrifter for dem, og om betingelserne ved reelle driftsforhold og metoder til organisatorisk innovation, samt forvaltning af viden i forbindelse med identificering, erhvervelse, beskyttelse, forsvar og udnyttelse af immaterielle aktiver
- w) »**store virksomheder**«: virksomheder, der ikke falder ind under definitionen af små og mellemstore virksomheder
- x) »**nettomerkostninger**«: forskellen mellem det støttemodtagende projekts eller den støttemodtagende aktivitets forventede netto nutidsværdi og en rentabel kontrafaktisk investering, som støttemodtageren ville have foretaget uden støtten
- y) »**organisationsinnovation**«: indførelse af en ny organisationsmetode i virksomhedens forretningspraksis, arbejdspladsorganisation eller eksterne forbindelser med undtagelse af ændringer, som er baseret på organisationsmetoder, der allerede er i brug i virksomheden, ændret ledelsesstrategi, fusioner og overtagelser, stop for anvendelsen af en proces, almindelig udskiftning eller udvidelse af kapitalapparatet, ændringer, der udelukkende skyldes skiftende faktorpriser, tilpasning, lokalisering, regelmæssige sæsonudsving eller andre konjunkturudsving samt handel med nye eller væsentligt forbedrede produkter
- z) »**personaleomkostninger**«: udgifter til forskere, teknikere og hjælpepersonale i det omfang de arbejder på forskningsprojektet
- aa) »**prækommercielt indkøb**«: offentligt indkøb af forsknings- og udviklingstjenester, hvor alle resultater og fordele ikke udelukkende tilfalder den ordregivende myndighed eller enhed til brug for egen virksomhed, men deles med leverandørerne på markedsvilkår. Kontrakten, hvis formål hører under en eller flere kategorier af forskning og udvikling som defineret i disse retningslinjer, skal have en begrænset varighed og kan omfatte udviklingen af prototyper eller et begrænset antal førstegangsprodukter eller -tjenester som en prøveserie. Indkøb af kommercielle mængder af produkter og tjenester må ikke være omfattet af samme aftale
- bb) »**procesinnovation**«: gennemførelse af en ny eller væsentligt forbedret produktions- eller distributionsmetode (herunder væsentlige ændringer i teknik, udstyr eller software), men med undtagelse af mindre ændringer eller forbedringer, en forøgelse af produktionskapaciteten eller evnen til at levere tjenester gennem tilføjelse af produktions- eller logistiksystemer, der er meget lig dem, der allerede er i brug, stop for anvendelsen af en proces, almindelig udskiftning eller udvidelse af kapital, ændringer, der udelukkende skyldes skiftende faktorpriser, tilpasning, lokalisering, regelmæssige sæsonudsving eller andre konjunkturudsving samt handel med nye eller væsentligt forbedrede produkter
- cc) »**FoU-projekt**«: en operation, der omfatter aktiviteter, som spænder over en eller flere kategorier inden for forskning og udvikling efter den definition, der er givet i disse retningslinjer, og som tager sigte på at udføre en udelelig opgave af præcis økonomisk, videnskabelig eller teknisk art med klart foruddefinerede mål. Et FoU-projekt kan bestå af adskillige arbejdsopgaver, aktiviteter eller tjenester, og det indeholder klare mål, foruden de aktiviteter, der skal gennemføres for at opnå disse mål (herunder deres forventede omkostninger), og konkrete projektleverancer, som beskriver resultaterne af disse aktiviteter og holder dem op mod de relevante mål. Hvis to eller flere FoU-projekter ikke kan adskilles klart fra hinanden, og især hvis der ikke er nogen sandsynlighed for, at de uafhængigt af hinanden vil få teknologisk succes, betragtes de som et enkelt projekt
- dd) »**tilbagebetalingspligtigt forskud**«: et lån til et projekt, der udbetales i en eller flere rater, og hvor betingelserne for tilbagebetalingen afhænger af projektets resultater

- ee) **»forsknings- og videnformidlingsinstitution«** eller »forskningsinstitution«: en enhed (som f.eks. en højere læreanstalt eller et forskningsinstitut, agenturer til teknologioverførsel, innovationsformidlere eller forskningsorienterede fysiske eller virtuelle samarbejdsenheder), uanset retlig status (offentligretlig eller privatretlig status) eller finansieringsform, hvis primære mål er at drive uafhængig grundforskning, industriel forskning eller foretage eksperimentel udvikling eller formidle resultaterne heraf gennem undervisning, offentliggørelse eller videnerførsel. Hvis en sådan enhed også udfører økonomiske aktiviteter, skal der særskilt redegøres for disse økonomiske aktiviteter finansiering, omkostninger og indtægter. Virksomheder, som kan øve afgørende indflydelse på en sådan enhed, for eksempel i deres egenskab af aktionærer eller medlemmer, må ikke have privilegeret adgang til de resultater, der opnås
- ff) **»forskningsinfrastruktur«**: faciliteter, ressourcer og tilknyttede tjenester, som det videnskabelige samfund anvender ved forskning inden for de respektive fagområder, herunder samlinger af videnskabeligt udstyr eller apparatur, videnbaserede ressourcer som f.eks. samlinger, arkiver eller strukturerede videnskabelige data, adgangsgivende IKT-baserede infrastrukturer såsom netværk, databehandling, software og kommunikationsudstyr eller enhver anden unik infrastruktur, som er afgørende for at udføre forskning. Sådanne infrastrukturer kan være samlet på ét sted (»steds«-infrastrukturer) eller være organiseret i et netværk (»distribuerede infrastrukturer«) ⁽¹⁵⁾
- gg) **»udstationering«**: midlertidig ansættelse af personale hos en støttemodtager, hvor personalet har ret til at vende tilbage til den tidligere arbejdsgiver
- hh) **»små og mellemstore virksomheder«**, »SMV'er« eller »små virksomheder« og »mellemstore virksomheder«: virksomheder, der opfylder kriterierne i Tilsynsmyndighedens definition af mikrovirksomheder, små og mellemstore virksomheder ⁽¹⁶⁾
- ii) **»projektets påbegyndelse«** eller »projektstart«: enten starten på F&U&I-aktiviteterne eller den første aftale mellem støttemodtageren og de kontrahenter, som skal udføre projektet, afhængigt af, hvad der indtræffer først. Forberedende arbejde såsom indhentning af tilladelser og gennemførlighedsundersøgelser betragtes ikke som arbejdets påbegyndelse
- jj) **»materielle aktiver«**: aktiver bestående af jord, bygninger og anlæg, maskiner og udstyr.

2. STATSSTØTTE EFTER EØS-AFTALENS ARTIKEL 61, STK. 1

16. Generelt vil enhver foranstaltning, der opfylder kriterierne i artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen, udgøre statsstøtte. Tilsynsmyndigheden præciserer i dette afsnit, hvorledes den forstår begrebet statsstøtte i situationer, der typisk opstår på området for F&U&I-aktiviteter, med forbehold af Den Europæiske Unions Domstols og EFTA-Domstolens fortolkning.

2.1. Statsstøtte til forsknings- og videnformidlingsinstitutioner og forskningsinfrastruktur

17. Forsknings- og videnformidlingsinstitutioner (»forskningsinstitutioner«) og forskningsinfrastrukturer modtager statsstøtte, hvis den offentlige finansiering af dem opfylder betingelserne i artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen. I overensstemmelse med EFTA-Domstolens og EU-Domstolens retspraksis skal støttemodtageren kunne betegnes som en virksomhed, men dette afhænger ikke af dens retlige status, dvs. om støttemodtageren har offentligretlig eller privatretlig status, eller af dens økonomiske karakter, dvs. om den har til hensigt at skabe profit eller ej. Det afgørende for at betegne institutionen som en virksomhed er derimod, om den udøver en økonomisk aktivitet, der består i at udbyde produkter eller tjenester på et givet marked ⁽¹⁷⁾.

2.1.1. Offentlig finansiering af ikke-økonomiske aktiviteter

18. Såfremt den samme enhed udfører aktiviteter af såvel økonomisk som ikke-økonomisk karakter, vil den offentlige finansiering af ikke-økonomiske aktiviteter ikke falde ind under artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen, hvis de to former

⁽¹⁵⁾ Se artikel 2, litra a), i Rådets forordning (EF) nr. 723/2009 af 25. juni 2009 om fællesskabsrammebestemmelser for et konsortium for en europæisk forskningsinfrastruktur (ERIC) (EUT L 206 af 8.8.2009, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Definition af mikrovirksomheder, små og mellemstore virksomheder (SMV'er) (EUT L 36 af 5.2.2009, s. 62, og EØS-tillæg nr. 6 af 5.2.2009, s. 1).

⁽¹⁷⁾ Sag C-118/85, Kommissionen mod Italien, Sml. 1987, s. 2599, præmis 7, sag C-35/96, Kommissionen mod Italien, Sml. 1998 I, s. 3851, præmis 36, og sag C-309/99, Wouters, Sml. 2002 I, s. 1577, præmis 46.

for aktiviteter samt deres omkostninger, finansiering og indtægter klart kan adskilles, således at krydssubsidiering af de økonomiske aktiviteter kan undgås fuldstændigt. Den relevante enhed kan dokumentere, at omkostninger, finansiering og indtægter adskilles behørigt, ved hjælp af et årsregnskab.

19. Tilsynsmyndigheden anser generelt følgende aktiviteter for at være af ikke-økonomisk karakter:

a) forskningsinstitutioners og forskningsinfrastrukturens primære aktiviteter:

- uddannelse med henblik på flere og bedre kvalificerede menneskelige ressourcer. Offentlig uddannelse, der er organiseret inden for det nationale uddannelsessystem, som enten helt eller primært er finansieret af staten, og som er under statens tilsyn, anses for en ikke-økonomisk aktivitet ⁽¹⁸⁾ i overensstemmelse med retspraksis ⁽¹⁹⁾ og Tilsynsmyndighedens og Kommissionens afgørelsespraksis ⁽²⁰⁾ og som forklaret af Tilsynsmyndigheden i dens meddelelser om statsstøtte ⁽²¹⁾
- uafhængig FoU med henblik på at opnå mere viden og bedre forståelse, herunder FoU-samarbejde, hvor forskningsinstitutionen eller forskningsinfrastrukturen deltager i reelt samarbejde ⁽²²⁾
- bred formidling af forskningsresultater på et ikke-ekskluderende og ikke-diskriminerende grundlag, for eksempel gennem undervisning, databaser med fri tilgængelighed, fri publikation eller fri software

b) vidensoverførselsaktiviteter, der enten udføres af forskningsinstitutionen eller forskningsinfrastrukturen (herunder deres afdelinger eller datterselskaber) eller i samarbejde med eller for en sådan enhed, og hvor alle fortjenester fra disse aktiviteter geninvesteres i forskningsinstitutionens eller forskningsinfrastrukturens primære aktiviteter. Disse aktiviteter har ikke-økonomisk karakter påvirkes ikke ved, at tredjeparter leverer disse ydelser gennem åbne udbud.

20. Hvis en forskningsinstitution eller forskningsinfrastruktur anvendes til både økonomiske og ikke-økonomiske aktiviteter, falder den offentlige støtte kun ind under statsstøttereglerne, for så vidt som den omfatter omkostninger med tilknytning til de økonomiske aktiviteter ⁽²³⁾. Hvis forskningsinstitutionen eller forskningsinfrastrukturen næsten udelukkende anvendes til en ikke-økonomisk aktivitet, kan dens finansiering som helhed falde uden for statsstøttereglerne under forudsætning af, at den økonomiske anvendelse forbliver rent accessorisk, dvs. svarer til en aktivitet, der er direkte knyttet til og nødvendig for driften af forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen, eller i sig selv er forbundet til dens væsentligste ikke-økonomiske anvendelse, og som er af begrænset omfang. I disse retningslinjer anser Tilsynsmyndigheden dette for at være tilfældet, når der anvendes de samme input (såsom materiale, udstyr, arbejdskraft og fast realkapital) til de økonomiske aktiviteter som til de ikke-økonomiske aktiviteter, og den kapacitet, der hvert år afsættes til sådanne økonomiske aktiviteter, ikke overstiger 20 % af den pågældende enheds samlede årlige kapacitet.

2.1.2. Offentlig finansiering af økonomiske aktiviteter

21. Med forbehold af punkt 20 vil den offentlige finansiering af disse økonomiske aktiviteter blive anset for statsstøtte i de tilfælde, hvor forskningsinstitutioner eller forskningsinfrastrukturer anvendes til at udføre økonomiske aktiviteter, som f.eks. at udleje udstyr eller laboratorier til virksomheder, levere tjenester til virksomheder eller udføre kontraktforskning.

⁽¹⁸⁾ Uddannelse af arbejdsstyrken betragtes ikke som en af forskningsorganisationers ikke-økonomisk primære aktiviteter, jf. statsstøttereglerne for uddannelse til støtte.

⁽¹⁹⁾ Sag C-263/86, Humble and Edel, Sml. 1988 I, s. 5365, præmis 9-10, 15-18, sag C-109/92, Wirth, Sml. 1993 I, s. 6447, præmis 15, og EFTA-Domstolens dom af 21. februar 2008 i sag E-5/07, Private Barnehagers Landsforbund, [2008] EFTA Court Report, s. 62.

⁽²⁰⁾ Se f.eks. sag NN54/2006, Přerov logistics College, og N343/2008, Individual aid to the College of Nyíregyháza for the development of the Partium Knowledge Centre.

⁽²¹⁾ Se punkt 26-29 i retningslinjerne om statsstøttereglernes anvendelse på kompensation for tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse (EUT L 161 af 13.6.2013, s. 12 og EØS-tillæg nr. 34 af 13.6.2013, s. 1).

⁽²²⁾ Levering af FoU-tjenester og FoU udført for virksomheder, anses ikke for uafhængig FoU.

⁽²³⁾ Hvis en forskningsinstitution eller forskningsinfrastruktur både er offentligt og privat finansieret, vil Tilsynsmyndigheden anse det for at være tilfældet, hvis den offentlige finansiering, der er tildelt den pågældende enhed for en specifik regnskabsperiode, overstiger omkostningerne ved ikke-økonomiske aktiviteter i den pågældende periode.

22. Tilsynsmyndigheden finder imidlertid ikke, at forskningsinstitutionen eller forskningsinfrastrukturen modtager statsstøtte, hvis den blot formidler hele den offentlige finansiering og enhver fordel, der måtte følge heraf, til slutmodtageren. Det er generelt tilfældet, hvis:
- a) både den offentlige finansiering og enhver fordel ved en sådan finansiering er kvantificerbar og dokumenterbar, og der findes en passende mekanisme, som sikrer, at de leveres videre til slutmodtageren i sin helhed, f.eks. i form af reducerede priser, og
 - b) der ikke gives nogen yderligere fordele til formidleren, fordi denne enten udvælges gennem en åben udbudsprocedure, eller fordi den offentlige finansiering er til rådighed for alle enheder, der opfylder de nødvendige objektive betingelser, således at kunderne som slutmodtagere har ret til at erhverve tilsvarende ydelser fra en anden relevant formidler.
23. Hvis betingelserne i punkt 22 er opfyldt, finder statsstøttereglerne anvendelse på slutmodtagerne.

2.2. Indirekte statsstøtte til virksomheder gennem offentligt finansierede forsknings- og videnformidlingsinstitutioner og forskningsinfrastrukturer

24. Spørgsmålet om, hvorvidt og på hvilke betingelser virksomheder kan opnå fordele jf. artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen i forbindelse med kontraktforskning og forskningstjenester, der leveres af forskningsinstitutioner eller forskningsinfrastruktur, eller om samarbejde med en forskningsinstitution eller en forskningsinfrastruktur, skal besvares i overensstemmelse med de generelle statsstøtteprincipper. Derfor kan det navnlig være nødvendigt at vurdere, hvorvidt forskningsinstitutionens eller forskningsinfrastrukturens adfærd kan tilregnes staten ⁽²⁴⁾.

2.2.1. Forskning udført for virksomheder (kontraktforskning eller forskningstjenester)

25. Hvis en forskningsinstitution eller forskningsinfrastruktur benyttes til at udføre kontraktforskning eller levere forskningstjenester til en virksomhed, som typisk fastsætter kontraktens betingelser og vilkår, ejer resultaterne af forskningsaktiviteterne og bærer risikoen for fiasko, vil der som regel ikke blive videregivet statsstøtte til virksomheden, hvis forskningsinstitutionen eller forskningsinfrastrukturen modtager betaling af en passende størrelse for sine tjenester, navnlig hvis en af følgende betingelser er opfyldt:
- a) forskningsinstitutionen eller forskningsinfrastrukturen leverer sine forskningstjenester eller kontraktforskning til markedspris ⁽²⁵⁾, eller
 - b) forskningsinstitutionen eller forskningsinfrastrukturen, hvor der ikke findes noget marked herfor, leverer sine forskningstjenester eller kontraktforskning til en pris, der
 - afspejler samtlige af tjenestens omkostninger og generelt omfatter en avance, som fastlægges på basis af den avance, som virksomheder i sektoren normalt anvender for sådanne tjenester, eller
 - er resultatet af forhandlinger efter armslængdeprincippet, hvor forskningsinstitutionen eller forskningsinfrastrukturen i sin egenskab af tjenesteydelsesleverandør forhandler sig frem til den størst mulige økonomiske fordel på det tidspunkt, hvor aftalen indgås, og hvor marginalomkostningerne som minimum dækkes.
26. Hvis ejerskabet eller adgangsrettighederne til den intellektuelle ejendomsret forbliver hos forskningsinstitutionen eller forskningsinfrastrukturen, skal markedsværdien heraf trækkes fra den pris, der skal betales for de pågældende tjenester.

⁽²⁴⁾ Se sag C-482/99, Frankrig mod Kommissionen, Sml. 2002 I, s. 4397, præmis 24.

⁽²⁵⁾ Hvis en forskningsinstitution eller forskningsinfrastruktur leverer en specifik forskningstjeneste til eller for første gang gennemfører kontraktforskning for en given virksomhed på prøve og i en klart afgrænset tidsperiode, vil Tilsynsmyndigheden normalt anse den pris, der bliver opkrævet, som markedsprisen, hvis den forskningstjeneste eller kontraktforskning, der gennemføres, er unik, og det kan dokumenteres, at der ikke er noget marked for den.

2.2.2. Samarbejde med virksomheder

27. Et projekt anses for at være udført via et effektivt samarbejde, hvis mindst to uafhængige parter forfølger et fælles mål på grundlag af en arbejdsdeling og i fællesskab definerer dets omfang, deltager i udarbejdelsen af det, bidrager til gennemførelsen og deler de finansielle, teknologiske, videnskabelig og andre risici, der er forbundet hermed, samt resultaterne af projektet. En eller flere parter kan afholde alle projektkostningerne og således fritage andre parter for de finansielle risici. De vilkår og betingelser, som indgår i et samarbejdsprojekt, navnlig for så vidt angår bidrag til dets omkostninger, delingen af risiko og resultater, formidling af resultater, adgang til og regler for fordeling af intellektuelle ejendomsrettigheder, skal være aftalt inden projektstart ⁽²⁶⁾. Kontraktforskning og levering af forskningstjenester anses ikke for samarbejde.
28. Hvis samarbejdsprojekter udføres af virksomheder og forskningsinstitutioner eller forskningsinfrastrukturer i fællesskab, antager Tilsynsmyndigheden, at der ikke ydes indirekte statsstøtte til de deltagende virksomheder gennem disse enheder som følge af gunstige samarbejdsvilkår, hvis en af følgende betingelser er opfyldt:
- a) de deltagende virksomheder afholder samtlige omkostninger til projektet
 - b) de resultater af samarbejdet, som ikke medfører nogen intellektuelle ejendomsrettigheder, må formidles bredt, og enhver rettighed, der følger af forskningsinstitutionernes eller forskningsinfrastrukturernes aktiviteter, tilfalder disse enheder fuldt og helt
 - c) enhver intellektuel ejendomsrettighed, som projektet medfører, samt alle hermed forbundne rettigheder tildeles forskellige samarbejdspartnere på en måde, som på passende vis afspejler deres arbejdsopgaver, bidrag og respektive interesser, eller
 - d) forskningsinstitutionerne eller forskningsinfrastrukturernes modtager en kompensation svarende til markedsprisen for de intellektuelle ejendomsrettigheder, der følger af aktiviteterne, og som tildeles de deltagende virksomheder, eller som deltagende virksomheder tildeles adgangsrettigheder til. Den absolutte værdi af en deltagende virksomheds bidrag, både finansielle og ikke-finansielle, til de omkostninger, der vedrører forskningsinstitutionernes eller forskningsinfrastrukturernes aktiviteter, som resulterer i den pågældende intellektuelle ejendomsrettighed, kan fratrækkes denne kompensation.
29. I forbindelse med punkt 28, litra d), anser Tilsynsmyndigheden den modtagne kompensation for at svare til markedsprisen, hvis den giver de pågældende forskningsorganisationer eller forskningsinfrastrukturer mulighed for at få fuld økonomisk fordel af disse rettigheder, hvis en af følgende betingelser er opfyldt:
- a) kompensationsbeløbet er blevet fastsat gennem en åben, gennemsigtig og ikke-diskriminerende konkurrencepræget salgsprocedure
 - b) en værdiansættelse af en uafhængig ekspert bekræfter, at kompensationsbeløbet mindst svarer til markedsprisen
 - c) forskningsinstitutionen eller forskningsinfrastrukturen kan som sælger dokumentere, at den aftalte kompensation er fastlagt efter armslængdeprincippet med henblik på at opnå maksimalt økonomisk udbytte på det tidspunkt, hvor aftalen er indgået, under hensyntagen til dennes vedtægtsmæssige mål, eller
 - d) hvor samarbejdsaftalen giver den samarbejdende virksomhed forhåndsret til den intellektuelle ejendom, der genereres af den samarbejdende forskningsinstitution eller forskningsinfrastruktur, og hvor disse enheder udøver en gensidig ret til at søge mere økonomisk fordelagtige tilbud fra tredjeparter, som den samarbejdende virksomhed efterfølgende skal matche.
30. Hvis ingen af betingelserne i punkt 28 er opfyldt, vil den fulde værdi af forskningsinstitutionernes eller forskningsinfrastrukturernes bidrag til projektet blive betragtet som en fordel for samarbejdende virksomheder, hvilket er omfattet af statsstøttereferne.

⁽²⁶⁾ Dette omfatter ikke nogen definitiv aftale om markedsværdien af de deraf følgende intellektuelle ejendomsrettigheder eller værdien af bidragene til projektet.

2.3. Offentligt udbud af forsknings- og udviklingstjenester

31. Offentlige indkøbere kan både indkøbe forsknings- og udviklingstjenester fra virksomheder gennem udvikling med eksklusivrettigheder og gennem prækommercielle indkøbsprocedurer ⁽²⁷⁾.
32. Så længe en offentlig udbudsprocedure for offentlige indkøb gennemføres i henhold til de gældende direktiver ⁽²⁸⁾, vil Tilsynsmyndigheden generelt ikke finde, at der er blevet ydet statsstøtte, jf. artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen, til de virksomheder, der leverer de pågældende tjenester. ⁽²⁹⁾
33. I alle andre tilfælde, herunder prækommercielle indkøb, vil Tilsynsmyndigheden gå ud fra, at der ikke er blevet ydet statsstøtte til virksomhederne, hvis den pris, der betales for de relevante tjenester fuldt ud afspejler markedsværdien af de fordele, som den offentlige indkøber opnår, og de risici, som den deltagende udbydere påtager sig, hvis samtlige af følgende betingelser er opfyldt:
- a) udvælgelsesproceduren er åben, gennemsigtig og ikke-diskriminerende, og den er baseret på objektive udvælgelses- og tildelingskriterier, som er specificeret på forhånd i et udbud
 - b) de planlagte aftaler, som beskriver alle parternes rettigheder og forpligtelser, herunder med hensyn til intellektuelle ejendomsrettigheder, gøres tilgængelige for alle tilbudsgivere forud for udbudsproceduren
 - c) et indkøb giver ikke nogen af de deltagende udbydere nogen fortrinsbehandling i forbindelse med levering af kommercielle mængder af de endelige produkter eller tjenester til den offentlige indkøber i den pågældende medlemsstat ⁽³⁰⁾, samt
 - d) en af følgende betingelser er opfyldt:
 - alle de resultater, der ikke medfører intellektuelle ejendomsrettigheder, kan formidles bredt, f.eks. via offentliggørelse, undervisning eller bidrag til standardiseringsorganer på en måde, der giver andre virksomheder mulighed for at eftergøre dem, og enhver intellektuel ejendomsrettighed fuldt og helt tilfalder den offentlige indkøber, eller
 - enhver tjenesteydelsesleverandør, som de resultater, der giver adgang til intellektuelle ejendomsrettigheder, tilfalder, skal gratis give den offentlige indkøber ubegrænset adgang til disse og på markedsvilkår give tredjeparter adgang hertil, f.eks. gennem ikke-eksklusive licenser.
34. Hvis betingelserne i punkt 33 ikke er opfyldt, kan EFTA-medlemsstaterne foretage en individuel vurdering af betingelserne i kontrakten mellem den offentlige indkøber og virksomheden, uden at det påvirker den generelle forpligtelse til at anmelde støtte til F&U&I, jf. artikel 1, stk. 3, i del I af protokol 3 til tilsyns- og domstolsaftalen.

⁽²⁷⁾ Se meddelelsen og tilhørende arbejdsdokument — Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Prækommercielle indkøb: vedvarende høj kvalitet i offentlige tjenester i Europa gennem øget innovation« (KOM(2007) 799 endelig af 14.12.2007).

⁽²⁸⁾ Se artikel 27 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud (endnu ikke indarbejdet i EØS-aftalen) og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF (EUT L 94 af 28.3.2014, s. 65), indarbejdet i punkt 2 i bilag XVI (Indkøb) til EØS-aftalen ved afgørelse truffet af Det Blandede EØS-Udvalg nr. 68/2006 af 2.6.2006 (EUT L 245 af 7.9.2006, s. 22 og EØS-tillæg nr. 44 af 7.9.2006, s. 18) og artikel 45 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/25/EU af 26. februar 2014 om fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester (endnu ikke indarbejdet i EØS-aftalen) og om ophævelse af direktiv 2004/17/EF (EUT L 94 af 28.3.2014, s. 243), indarbejdet i punkt 4 i bilag XVI (Indkøb) til EØS-aftalen ved afgørelse truffet af Det Blandede EØS-Udvalg nr. 68/2006 af 2.6.2006 (EUT L 245 af 7.9.2006, s. 22 og EØS-tillæg nr. 44 af 7.9.2006, s. 18). I sager om begrænset udbud jf. henholdsvis artikel 28 i direktiv 2014/24/EU og artikel 46 i direktiv 2014/25/EU, vil Tilsynsmyndigheden heller ikke finde, at der er blevet ydet statsstøtte til virksomhederne, medmindre interesserede leverandører forhindres i at indgive bud uden nogen gyldig grund.

⁽²⁹⁾ Dette er også tilfældet, hvis offentlige indkøbere erhverver innovative løsninger, der stammer fra et forudgående FoU-indkøb, eller ikke-FoU-relaterede produkter og tjenester, der leveres til et præstationsniveau, som forudsætter et produkt, en proces eller en organisatorisk innovation.

⁽³⁰⁾ Med forbehold af procedurer, som både dækker udvikling og efterfølgende køb af unikke eller specialiserede produkter eller tjenester.

3. FÆLLES VURDERINGSPRINCIPPER

35. Ved vurderingen af om en anmeldt støtteforanstaltning kan anses for at være forenelig med EØS-aftalen, undersøger Tilsynsmyndigheden sædvanligvis, om den er udformet på en sådan måde, at der er sikkerhed for, at støtteforanstaltningens positive virkninger med hensyn til realisering af et mål af fælles interesse opvejer dens potentielt negative virkninger for samhandel og konkurrence.
36. I Kommissionens meddelelse om modernisering af statsstøttereglerne af 8. maj 2012 blev der opfordret til, at der skal identificeres og defineres nogle fælles principper for vurdering af foreneligheden af alle støtteforanstaltningerne. Tilsynsmyndigheden anerkender disse fælles principper og vil kun betragte en støtteforanstaltning som forenelig med EØS-aftalen, hvis den opfylder samtlige følgende kriterier:
- a) *bidrag til et veldefineret mål af fælles interesse*: En statsstøtteforanstaltning skal sigte mod opfyldelse af et mål af fælles interesse i overensstemmelse med artikel 61, stk. 3, i EØS-aftalen (afsnit 4.1).
 - b) *behov for statslig indgriben*: En statslig støtteforanstaltning skal målrettes de situationer, hvor støtten kan føre til en væsentlig forbedring, som markedsmekanismen ikke i sig selv kan give. Der kan f.eks. være tale om at afhjælpe et markedssvigt eller et retfærdigheds- eller samhørighedsproblem (afsnit 4.2).
 - c) *støtteforanstaltningens egnethed*: Den foreslåede støtteforanstaltning skal være et politisk virkemiddel, der egner sig til at opfylde målet af fælles interesse (afsnit 4.3).
 - d) *tilskyndelsesvirkning*: Støtten skal ændre den berørte virksomheds/de berørte virksomheders adfærd på en sådan måde, at den/de iværksætter yderligere aktiviteter, som den/de ikke ville have iværksat uden støtten eller ville have iværksat i mere begrænset omfang, på en anden måde eller et andet sted (afsnit 4.4).
 - e) *støttens proportionalitet (mindst mulige støtte)*: Støttebeløbet og -intensiteten skal være begrænset til det minimum, der er nødvendigt for at fremkalde den ekstra investering eller aktivitet hos den berørte virksomhed/de berørte virksomheder (afsnit 4.5).
 - f) *undgåelse af uforholdsmæssigt negative virkninger på konkurrencen og samhandelen mellem de kontraherende parter*: En støtteforanstaltningens negative konsekvenser skal være tilstrækkeligt begrænsede til, at støtteforanstaltningens samlede resultat er positivt (afsnit 4.6).
 - g) *støttens gennemsigtighed*: EFTA-staterne, Tilsynsmyndigheden, de økonomiske aktører og offentligheden skal have nem adgang til alle relevante love m.v. og til relevante oplysninger om støtte, som gives i medfør af disse love (afsnit 4.7).
37. Ved den samlede vurdering kan der desuden for visse kategorier af ordninger stilles krav om efterfølgende evaluering af dem som beskrevet i afsnit 5. I sådanne tilfælde kan Tilsynsmyndigheden begrænse varigheden af ordningerne (sædvanligvis til fire år eller mindre) med mulighed for efterfølgende genanmeldelse af deres forlængelse.
38. Hvis en statsstøtteforanstaltning eller de vilkår, der er knyttet til den (herunder finansieringsmåden, hvis den udgør en integreret del af foranstaltningen), uundgåeligt vil føre til en overtrædelse af EØS-aftalen, kan støtten ikke erklæres forenelig med EØS-aftalen ⁽³¹⁾.
39. Ved vurderingen af enhver individuel støttes forenelighed med EØS-aftalen vil Tilsynsmyndigheden desuden tage hensyn til enhver sag, der er rejst i forbindelse med en overtrædelse af artikel 53 eller 54 i EØS-aftalen, og som måtte berøre støttemodtageren og være relevant for vurderingen af støtten i henhold til artikel 61, stk. 3, i EØS-aftalen ⁽³²⁾.

4. FORENELIGHEDSVURDERING AF F&U&I-STØTTE

40. Statsstøtte til F&U&I kan erklæres forenelig med EØS-aftalen efter artikel 61, stk. 3, litra c), i EØS-aftalen, hvis den på grundlag af de fælles vurderingsprincipper, som er fastlagt i afsnit 3, medfører en forøgelse af F&U&I-aktiviteterne og ikke påvirker samhandelsbetingelserne på en måde, der strider mod den fælles interesse.

⁽³¹⁾ Se f.eks. sag C-156/98, Tyskland mod Kommissionen, Sml. 2000 I, s. -6857, præmis 78, og sag C-333/07, Régie Networks mod Rhone Alpes Bourgogne, Sml. 2008 I, s. 10807, præmis 94-116.

⁽³²⁾ Se sag C-225/91, Matra mod Kommissionen, Sml. 1993 I, s. 3203, præmis 42.

41. I dette afsnit præciserer Tilsynsmyndigheden, hvordan den vil anvende disse fælles vurderingsprincipper, og den fastlægger specifikke betingelser for støtteordninger og for individuel støtte, som er underlagt anmeldelsespligten, hvor det er relevant ⁽³³⁾.

4.1. Bidrag til et veldefineret mål af fælles interesse

4.1.1. Generelle betingelser

42. Det overordnede mål med støtte til F&U&I er at fremme F&U&I i EØS. På den måde bidrager støtte til F&U&I til at gennemføre de mål, der henvises til i Kommissionens Europa 2020-strategi om at levere intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst.
43. EFTA-stater, der overvejer at yde statsstøtte til F&U&I, skal definere præcist, hvilket mål de søger at nå, og forklare, hvordan foranstaltningen fremmer F&U&I.
44. For så vidt angår støtteordninger, der er underlagt anmeldelsespligten (»anmeldelsespligtige støtteordninger«), ser Tilsynsmyndigheden positivt på støtteforanstaltninger, som er en integreret del af et omfattende program eller en omfattende handlingsplan for at stimulere F&U&I-aktiviteter eller intelligente specialiseringsstrategier, og som understøttes af omhyggelige vurderinger af lignende foregående foranstaltninger, der har vist sig effektive.
45. For så vidt angår statsstøtte, som ydes til projekter eller aktiviteter, som medfinansieres af et af de EU-programmer, der er indarbejdet i EØS-aftalen ⁽³⁴⁾, anser Tilsynsmyndigheden det for godt gjort, at der bidrages til et veldefineret mål af fælles interesse.

4.1.2. Supplerende betingelser for individuel støtte

46. For at dokumentere, at individuel støtte, som er underlagt anmeldelsespligten (»anmeldelsespligtig individuel støtte«), bidrager til at forøge F&U&I-aktiviteterne, kan EFTA-staterne anvende følgende indikatorer sammen med andre kvantitative og kvalitative elementer:
- a) *forøgelse af projektomfang*: forøgelse af de samlede projektomkostninger (uden en reduktion af udgifter for støttemodtageren sammenholdt med en situation uden støtte), forøgelse af antal medarbejdere, der beskæftiger sig med F&U&I-aktiviteter
 - b) *forøgelse af projektets udstrækning*: forøgelse af antallet af forventede projektresultater, forøgelse af projektets ambitionsniveau påvist ved et større antal involverede partnere, større sandsynlighed for et videnskabeligt eller teknologisk gennembrud eller en større risiko for fiasko (navnlig i forbindelse med projektets langsigtede karakter og usikkerhed om resultaterne)
 - c) *forøgelse af tempo*: et projekts tilendebringelse kræver kortere tid sammenholdt med den nødvendige tid for at tilendebringe det samme projekt uden støtte
 - d) *forøgelse af de samlede udgifter*: forøgelse af støttemodtagerens samlede udgifter til F&U&I i absolutte tal eller som en andel af omsætningen, ændringer i projektbevillingerne (uden en tilsvarende nedgang i andre projekters bevillinger).
47. For at kunne konkludere, at støtten bidrager til at forøge F&U&I-aktiviteterne i EØS, vil Tilsynsmyndigheden ikke blot tage hensyn til nettostigningen i de F&U&I-aktiviteter, der bliver udført af virksomheden, men også støttens bidrag til den overordnede forøgelse af udgifter til F&U&I i den pågældende sektor, samt forbedringen af situationen i EØS for så vidt angår F&U&I i en international sammenhæng. Der vil blive set positivt på en støtteforanstaltning, hvis der forudses efterfølgende at blive foretaget en offentligt tilgængelig evaluering af dens bidrag til et mål af fælles interesse.

⁽³³⁾ De forenelighedsbetingelser, som er fastsat i en gruppefritagelsesforordning, finder fortsat fuld anvendelse på alle andre tilfælde af individuel støtte, herunder hvis en sådan støtte ydes på grundlag af en støtteordning, som er underlagt anmeldelsespligten.

⁽³⁴⁾ Se fodnote 7.

4.2. Behov for statslig indgriben

4.2.1. Generelle betingelser

48. Som forklaret i afsnit 3, kan det være nødvendigt at yde statsstøtte for at øge F&U&I-aktiviteter i EØS i situationer, hvor markedet ikke selv formår at give et effektivt resultat. For at kunne vurdere om støtten er effektiv til at nå målet af fælles interesse, er det først nødvendigt at identificere det problem, der søges løst. Statsstøtte bør kun ydes i de situationer, hvor den kan føre til en væsentlig forbedring, som markedet ikke kan give af sig selv. EFTA-staterne bør forklare, hvordan støtteforanstaltningen kan rette effektivt op på de markedssvigt, der er forbundet med at nå målet af fælles interesse uden støtte.
49. F&U&I består af en række aktiviteter, der sædvanligvis gennemføres i led forud for en række produktmarkeder og benytter eksisterende kapacitet til at udvikle nye eller bedre produkter, tjenester og produktionsmetoder på disse produktmarkeder eller helt nye produktmarkeder, hvorved der skabes økonomisk vækst, hvilket bidrager til territorial og social samhørighed eller til fremme af forbrugernes almene interesse. I forhold til den tilgængelige F&U&I-kapacitet kan et markedssvigt være en forhindring for at nå et optimalt resultat og medføre et ineffektivt resultat af følgende årsager:

- **positive eksternaliteter/videnoverførsel:** F&U&I giver ofte samfundsfordele i form af positive afsmittende virkninger, f.eks. videnoverførsel eller forbedrede muligheder for andre økonomiske aktører for at udvikle supplerende produkter og tjenester. En række projekter ville dog, hvis de blev overladt til markeds kræfterne, ikke nødvendigvis give et attraktivt udbytte set fra den private sektors synsvinkel, selv om projekterne ville gavne samfundet, og det skyldes, at overskudssøgende virksomheder ikke i tilstrækkelig grad kan sikre sit et udbytte af deres handlinger, når de skal bestemme sig for, hvilket beløb de vil satse på F&U&I. Statsstøtte kan derfor bidrage til gennemførelsen af projekter, der resulterer i en overordnet økonomisk eller samfundsmæssig fordel, og som uden støtten ikke ville være blevet gennemført.

Imidlertid er ikke alle fordelene ved F&U&I-aktiviteter eksternaliteter, men forekomsten af eksternaliteter i sig selv betyder heller ikke, at statsstøtten er forenelig med EØS-aftalen. Forbrugere er generelt villige til at betale for de direkte fordele ved nye produkter og tjenester, mens virksomheder kan sikre sig et udbytte af deres investering gennem eksisterende instrumenter, som f.eks. intellektuelle ejendomsrettigheder. I visse tilfælde er disse instrumenter imidlertid utilstrækkelige og efterlader et resterende markedssvigt, som kan afhjælpes med statsstøtte. Som det ofte er tilfældet for grundforskning, kan det f.eks. være svært at afholde andre fra at få adgang til resultaterne af visse aktiviteter, som derfor kan være i offentlighedens interesse. På den anden side kan mere specifik viden, som har forbindelse til selve produktionen, ofte være godt beskyttet, f.eks. ved hjælp af patenter, hvilket giver opfinderen mulighed for at få et bedre afkast af sin opfindelse

- **mangelfuld eller asymmetrisk information:** F&U&I-aktiviteter er kendetegnet ved en høj grad af usikkerhed. Under visse omstændigheder kan private investorer på grund af mangelfuld eller asymmetrisk information tøve med at finansiere vigtige projekter, og højt kvalificeret personale kan være uvidende om ansættelsesmuligheder i innovative virksomheder. Som følge heraf vil allokeringen af menneskelige og finansielle ressourcer ikke altid være tilstrækkelige, og projekter, der kan være værdifulde for samfundet eller økonomien, vil ikke altid blive gennemført.

I visse tilfælde kan mangelfuld og asymmetrisk information også hindre adgang til finansiering. Imidlertid retfærdiggør mangelfuld information og risikoen ved projektet ikke automatisk, at der er behov for statsstøtte. Det forhold, at projekter med lavere investeringsafkast ikke kan opnå finansiering, kan meget vel være udtryk for et effektivt marked. Endvidere er risiko en del af enhver forretningsaktivitet og ikke et markedssvigt i sig selv. I forbindelse med asymmetrisk information kan risiko imidlertid forværre finansieringsproblemer

- **mangelfuld koordinering og netværkssvigt:** Det kan ske, at virksomhederne bliver ude af stand til at koordinere med hinanden eller indgå i et samarbejde om at udføre F&U&I af forskellige årsager, herunder koordinering mellem et stort antal samarbejdspartnere, hvor nogle af dem har afvigende interesser, vanskeligheder med at udforme aftaler og vanskeligheder med at koordinere samarbejdet f.eks. på grund af, at der er tale om følsomme oplysninger.

4.2.2. Supplerende betingelser for individuel støtte

50. Selv om visse markedssvigt kan begrænse det overordnede F&U&I-niveau i EØS, er det ikke alle virksomheder og sektorer, der påvirkes af dem i samme grad. Derfor bør EFTA-staterne for anmeldelsespligtig individuel støtte indgive tilstrækkelige oplysninger om, hvorvidt støtten søger at afhjælpe et generelt markedssvigt inden for F&U&I i EØS eller et specifikt markedssvigt, der f.eks. rammer en specifik sektor eller et specifikt forretningsområde.
51. Afhængigt af hvilket specifikt markedssvigt der skal afhjælpes, tager Tilsynsmyndigheden hensyn til følgende:
 - **videnoverførsel:** det planlagte niveau af videnformidling, den skabte videns specificitet, muligheden for beskyttelse af intellektuel ejendomsret, komplementariteten med andre produkter og tjenester
 - **mangelfuld eller asymmetrisk information:** risikoniveauet og F&U&I-aktiviteternes kompleksitet, behovet for ekstern finansiering, støttemodtagerens mulighed for at opnå adgang til ekstern finansiering
 - **mangelfuld koordinering:** antal samarbejdende virksomheder, samarbejdets intensitet, samarbejdspartneres afvigende interesser, vanskeligheder med udformning af aftaler, problemer med at koordinere samarbejdet.
52. I sin analyse af et påstået markedssvigt vil Tilsynsmyndigheden navnlig tage hensyn til eventuelle sektorsammenligninger og andre studier, som bør fremlægges af den pågældende EFTA-stat.
53. Når en EFTA-stat anmelder investerings- eller driftsstøtte til klynger, skal den fremlægge oplysninger om innovationsklyngens planlagte eller forventede specialisering, eksisterende regionale potentiale og forekomsten af klynger med lignende formål i EØS.
54. For så vidt angår statsstøtte, som ydes til projekter eller aktiviteter, der medfinansieres af et af de EU-programmer, der er indarbejdet i EØS-aftalen ⁽³⁵⁾, anser Tilsynsmyndigheden det for godt gjort, at der er behov for statslig indgriben.
55. På den anden side vil Tilsynsmyndigheden, i tilfælde hvor der ydes statsstøtte til projekter og aktiviteter, hvis teknologiske indhold, risikoniveau og omfang ligner dem, man allerede finder i EØS på markedsvilkår, principielt antage, at der ikke er tale om et markedssvigt, og den vil kræve yderligere dokumentation og begrundelse for, at der skulle være behov for statslig indgriben.

4.3. Støtteforanstaltningens egnethed

4.3.1. Egnethed i forhold til alternative politiske instrumenter

56. Statsstøtte er ikke det eneste instrument til gennemførelse af politikker, som EFTA-staterne har til rådighed for at fremme F&U&I-aktiviteter. Det er vigtigt at holde sig for øje, at der kan findes andre og bedre egnede instrumenter som f.eks. foranstaltninger på efterspørgselsiden, som involverer lovgivning, offentlige indkøb eller standardisering samt en forøgelse af finansieringen til offentlig forskning og uddannelse og generelle skattemæssige foranstaltninger. Et politikinstrumentets egnethed i en given situation har normalt at gøre med, hvilken type problem, der søges løst. Det kan f.eks. være mere hensigtsmæssigt at reducere markedshindringerne end at yde statsstøtte for at løse de vanskeligheder, som nye markedsdeltagere støder på, når de ønsker at få adgang til relevante F&U&I-resultater. Øgede investeringer i uddannelse kan være mere hensigtsmæssige for at afhjælpe manglen på kvalificeret personale end at yde statsstøtte.
57. Støtte til F&U&I kan godkendes som en undtagelse fra det generelle forbud mod statsstøtte, når den er nødvendig for at nå et mål af fælles interesse. I denne henseende er det derfor vigtigt, om og i hvilket omfang støtte til F&U&I kan betragtes som et egnet instrument til at øge F&U&I-aktiviteter, da andre, mindre konkurrencefordrejende instrumenter måske kan føre til samme resultat.

⁽³⁵⁾ Se fodnote 7.

58. Ved forenelighedsanalysen lægger Tilsynsmyndigheden særlig vægt på eventuelle konsekvensanalyser, som den pågældende EFTA-stat har foretaget for den påtænkte foranstaltning. Foranstaltninger, for hvilke EFTA-staterne har overvejet andre politiske løsninger, og for hvilke fordelene ved at anvende et selektivt instrument som statsstøtte er bekræftet og fremlagt for Tilsynsmyndigheden, anses for at være egnede instrumenter.
59. For så vidt angår statsstøtte, som ydes til projekter eller aktiviteter, der medfinansieres af et af de EU-programmer, der er indarbejdet i EØS-aftalen ⁽³⁶⁾, anser Tilsynsmyndigheden det for godtgjort, at støtteforanstaltningen er egnet.

4.3.2. Egnethed i forhold til andre støtteinstrumenter

60. Statsstøtte til F&U&I kan ydes i forskellige former. EFTA-staten bør derfor sikre, at støtten ydes under den form, der må antages at skabe færrest konkurrencefordrejninger og samhandelsproblemer. I den forbindelse gælder, at hvor støtten ydes i en form, hvor der er tale om en direkte økonomisk fordel (som f.eks. direkte tilskud, fritagelser for eller nedsættelser af afgifter eller andre obligatoriske bidrag eller salg af fast ejendom, produkter eller tjenester til favorable priser), skal EFTA-staten fremlægge en analyse af de andre støttemuligheder og forklare, hvorfor eller hvordan andre potentielt mindre fordrejende former for støtte, såsom tilbagebetalingspligtige forskud eller støtteformer baseret på lån eller kapitalinstrumenter (som f.eks. statsgarantier, erhvervelse af kapitalinteresser eller alternative gælds- eller kapitalydelse på favorable vilkår) er mindre egnede.
61. Valget af støtteinstrument bør foretages under hensyntagen til det markedssvigt, det søger at afhjælpe. Hvis det underliggende markedssvigt f.eks. skyldes et problem med adgang til ekstern gældsfinansiering på grund af asymmetrisk information, bør EFTA-staterne normalt søge at yde likviditetsstøtte, som f.eks. lån eller garantier, i stedet for et tilskud. Hvis det også er nødvendigt at støtte virksomheden med en vis grad af risikodeling, vil et tilbagebetalingspligtigt forskud normalt være det foretrukne støtteinstrument. Hvis der ydes støtte i form af andet end likviditetsstøtte eller tilbagebetalingspligtigt forskud til aktiviteter, som er tæt på markedet, skal EFTA-staterne dokumentere, at det valgte instrument er egnet til at afhjælpe det specifikke markedssvigt.

4.4. Tilskyndelsesvirkning

4.4.1. Generelle betingelser

62. Støtte til F&U&I kan kun anses for at være forenelig med EØS-aftalen, hvis den har en tilskyndelsesvirkning. Der er tale om en tilskyndelsesvirkning, hvis støtten ændrer en virksomheds adfærd på en sådan måde, at den iværksætter yderligere aktiviteter, som den ikke ville have iværksat uden støtten eller ville have iværksat i mere begrænset omfang eller på en anden måde. Støtten må imidlertid ikke gå til dækning af omkostningerne ved en aktivitet, som virksomheden under alle omstændigheder ville have iværksat, eller kompensere for den normale forretningsmæssige risiko ved en økonomisk aktivitet ⁽³⁷⁾.
63. Efter Tilsynsmyndighedens opfattelse har støtten ikke nogen tilskyndelsesvirkning for støttemodtageren i de tilfælde, hvor den relevante F&U&I-aktivitet ⁽³⁸⁾ allerede er påbegyndt, inden støttemodtageren har ansøgt om støtte hos de nationale myndigheder ⁽³⁹⁾. Hvis arbejdet finder sted, inden støttemodtageren har indgivet en ansøgning om støtte til de nationale myndigheder, er projektet ikke støtteberettiget.
64. Ansøgningen om støtte skal som minimum indeholde ansøgerens navn og størrelse, en beskrivelse af projektet, herunder dets placering samt start- og slutdato, en angivelse af størrelsen af den offentlige støtte, der er nødvendig for at gennemføre projektet, og en liste over støtteberettigede omkostninger.

⁽³⁶⁾ Se fodnote 7.

⁽³⁷⁾ Forenede sager C-630/11 P til C-633/11 PHGA m.fl. mod Kommissionen, EU:C:2013:387.

⁽³⁸⁾ Hvis ansøgningen om støtte drejer sig om støtte til et F&U&I-projekt, udelukker det ikke, at den eventuelle støttemodtager allerede kan have gennemført gennemførelsesundersøgelser, som ikke er omfattet af ansøgningen om støtte.

⁽³⁹⁾ Hvis der ydes støtte til projekter eller aktiviteter, der udføres i flere på hinanden følgende faser, som kan være omfattet af særskilte støttetildelingsprocedurer, betyder det, at arbejdet ikke må påbegyndes før den første støtteansøgning. Hvis der ydes støtte i forbindelse med en automatisk skattemæssig støtteordning, skal en sådan ordning være vedtaget og trådt i kraft, før arbejdet med det støttemodtagende projekt eller den støttemodtagende aktivitet påbegyndes.

65. I det omfang skattemæssige støtteforanstaltninger udgør statsstøtte kan Tilsynsmyndigheden på baggrund af evalueringer ⁽⁴⁰⁾ fra EFTA-staterne vurdere, at de har en tilskyndelsesvirkning ved at ansøre virksomhederne til at forøge deres udgifter til F&U&I.

4.4.2. Supplerende betingelser for individuel støtte

66. EFTA-staterne skal i forbindelse med anmeldelsespligtig støtte dokumentere over for Tilsynsmyndigheden, at støtten har en tilskyndelsesvirkning, og de skal derfor fremlægge klare beviser for, at støtten har en positiv indvirkning på virksomhedens beslutning om at gennemføre F&U&I-aktiviteter, som ellers ikke ville være blevet gennemført. For at sætte Tilsynsmyndigheden i stand til at gennemføre en omfattende vurdering af den pågældende støtteforanstaltning, skal de berørte EFTA-stater ikke blot indsende oplysninger om det projekt, der modtager støtte, men også så vidt muligt en omfattende beskrivelse af, hvad der ville være sket eller med rimelighed kunne forventes at være sket uden støtte, dvs. det kontrafaktiske scenario. Det kontrafaktiske scenario kan bestå af manglen på et alternativt projekt eller et klart defineret og tilpas forudsigeligt alternativt projekt, som modtageren kan tage stilling til i sin interne beslutningstagning, og kan vedrøre et alternativt projekt, der helt eller delvis gennemføres uden for EØS.

67. Tilsynsmyndigheden vil i sin analyse tage følgende forhold i betragtning:

- **beskrivelse af den tilsigtede ændring:** Den adfærdsændring, som statsstøtten forventes at medføre, dvs. om et nyt projekt bliver påbegyndt eller projektets omfang, udstrækning eller tempo forbedres, skal være veldefineret
- **kontrafaktisk analyse:** Adfærdsændringen skal identificeres ved at sammenligne, hvad den forventede aktivitets resultat og den tilsigtede aktivitets niveau er med og uden støtte. Forskellen mellem de to scenarier viser, om støtteforanstaltningen har en positiv indvirkning, samt om den har en tilskyndelsesvirkning
- **rentabilitet:** Hvis det for en virksomhed ikke i sig selv ville være rentabelt at gennemføre et projekt, men det ville skabe store fordele for samfundet, er det sandsynligt, at støtten har en tilskyndelsesvirkning
- **investeringsbeløb og pengestrømsanalyse over tid:** En stor initialinvestering, begrænset likviditetsadgang og udsigt til en forholdsvis stor del af pengestrømmene langt ude i fremtiden eller meget usikre udsigter betragtes som positive elementer ved vurderingen af tilskyndelsesvirkningen
- **risikoniveau:** Risikovurderingen skal især tage hensyn til investeringens uigenkaldelighed, sandsynligheden for kommerciel fiasko, risikoen for, at projektet bliver mindre produktiv end forventet, risikoen for, at projektets gennemførelse underminerer andre af støttemodtagerens aktiviteter, og risikoen for, at projektomkostningerne underminerer virksomhedens økonomiske levedygtighed.

68. EFTA-staterne opfordres til at fremlægge bl.a. bestyrelsesdokumenter, risikoanalyser, finansielle rapporter, interne forretningsplaner, ekspertudtalelser samt andre undersøgelser vedrørende det pågældende investeringsprojekt. Også efterspørgselsprognoser, omkostningsprognoser, finansielle prognoser, dokumenter, der forelægges et investeringsudvalg, og hvori der i detaljer gøres rede for forskellige investeringsscenarier, samt dokumenter, der stilles til rådighed for de finansielle markeder, kan hjælpe EFTA-staterne med at dokumentere tilskyndelsesvirkningen.

69. For at sikre, at vurderingen af tilskyndelsesvirkningen foretages på et objektivt grundlag, kan Tilsynsmyndigheden i sin vurdering sammenligne virksomhedsspecifikke oplysninger med oplysninger om den industri, som støttemodtageren er aktiv inden for. Derfor bør EFTA-staterne, hvor det er muligt, fremlægge industrispecifikke oplysninger, der viser, om støttemodtagerens kontrafaktiske scenario, det krævede rentabilitetsniveau og de forventede pengestrømme er rimelige.

⁽⁴⁰⁾ Selv om det muligvis ikke efterfølgende er muligt for nyindførte foranstaltninger, forventes EFTA-staterne at indsende evalueringsundersøgelser af deres egne skattemæssige støtteordningers tilskyndelsesvirkninger (således at planlagte eller tilsigtede metoder for efterfølgende evalueringer normalt er en del af udformningen af den slags foranstaltninger). Findes der ingen evalueringsundersøgelser, kan skattemæssige støtteordningers tilskyndelsesvirkning kun tages i betragtning ved trinvis foranstaltninger.

70. I denne sammenhæng kan rentabilitetsniveauet vurderes ved hjælp af metoder, som kan dokumenteres anvendt af modtagervirksomheden, eller som er almindeligt anvendt inden for den pågældende industri, og disse kan omfatte metoder til at evaluere projektets nettonutidsværdi (Net Present Value)⁽⁴¹⁾, det interne afkast (internal rate of return)⁽⁴²⁾ og afkastet af den investerede kapital (return on capital employed).
71. Hvis støtten ikke ændrer støttemodtagerens adfærd ved at stimulere yderligere F&U&I-aktiviteter, fremmer den ikke F&U&I i EØS. Hvor det fremgår, at den samme investering tilsyneladende kunne og ville være blevet gennemført, selv om støtten ikke var blevet tildelt, vil støtten derfor ikke blive betragtet som forenelig med EØS-aftalen.

4.5. Støttens proportionalitet

4.5.1. Generelle betingelser

72. For at støtte til F&U&I kan betragtes som proportional, skal støttebeløbet være begrænset til det nødvendige minimum for at gennemføre den pågældende aktivitet.

4.5.1.1 Maksimal støtteintensitet

73. For at sikre, at støtteniveauet er proportionalt med de markedssvigt, som støtten har til formål at afhjælpe, skal støtten fastlægges i forhold til et foruddefineret sæt støtteberettigede omkostninger og begrænses til en bestemt procentdel af disse støtteberettigede omkostninger (støtteintensiteten). Støtteintensiteten skal fastsættes for hver støttemodtager, også når det drejer sig om et samarbejdsprojekt.
74. For at skabe forudsigelighed og lige vilkår har Tilsynsmyndigheden fastsat maksimale støtteintensiteter for støtte til F&U&I på grundlag af tre kriterier: i) støttens korte afstand til markedet som målestok for dens forventede negative virkninger og behovet for den, under hensyntagen til de potentielle højere indtægter, som kan forventes fra de støttemodtagende aktiviteter, ii) støttemodtagerens størrelse som målestok for de mere akutte vanskeligheder, små virksomheder generelt står over for, når de skal finansiere et risikabelt projekt, og iii) markedssvigtets alvorlighed, som f.eks. de forventede eksternaliteter i forbindelse med videnformidling. Derfor bør støtteintensiteten generelt være lavere for aktiviteter, der er forbundet med udvikling og innovation, end for forskningsaktiviteter.
75. De støtteberettigede omkostninger for hver enkelt støtteforanstaltning, der er omfattet af disse retningslinjer, er fastsat i bilag I. Når et FoU-projekt omfatter forskellige opgaver, skal hver støtteberettiget opgave falde ind under kategorierne grundforskning, industriel forskning eller eksperimentel udvikling⁽⁴³⁾. Ved indplacering af forskellige aktiviteter i den relevante kategori støtter Tilsynsmyndigheden sig på sin egen beslutningspraksis og specifikke eksempler og forklaringer opstillet i OECD's Frascati-manual⁽⁴⁴⁾.
76. Den maksimale støtteintensitet, der som udgangspunkt finder anvendelse på støtteberettigede F&U&I-foranstaltninger, er fastsat i bilag II⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴¹⁾ Projektets nettonutidsværdi er forskellen mellem de positive og negative pengestrømme i investeringens levetid tilbagediskonteret til deres aktuelle værdi (ved brug af kapitalomkostningerne).

⁽⁴²⁾ Det interne afkast er ikke baseret på den bogførte indtjening i et bestemt år, men på de fremtidige pengestrømme, som investoren forventer at opnå i hele investeringens levetid. Det defineres som den kalkulationsrente, for hvilken nettonutidsværdien af en pengestrøm er lig med nul.

⁽⁴³⁾ Denne kategorisering skal ikke nødvendigvis ske efter et kronologisk mønster fra grundforskning til aktiviteter, der er tættere på markedet. Der er således intet til hinder for, at Tilsynsmyndigheden kategoriserer en opgave, der udføres senere i projektføreløbet, som industriel forskning, og konstaterer, at en aktivitet, der udføres tidligere i forløbet, er eksperimentel udvikling eller slet ikke udgør forskning.

⁽⁴⁴⁾ »The Measurement of Scientific and Technological Activities, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development«, Frascati Manual, OECD, 2002, samt ændringer eller erstatninger heraf. Af praktiske årsager, og medmindre det påvises, at en anden skala bør anvendes i individuelle sager, kan de forskellige FoU-kategorier også anses for at svare til teknologisk modenhedsniveau 1 (grundforskning), 2-4 (industriel forskning) og 5-8 (eksperimentel udvikling) — se meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »En europæisk strategi for centrale støtteteknologier — En bro til vækst og job«, COM(2012) 341 final af 26.6.2012.

⁽⁴⁵⁾ Med forbehold af specifikke bestemmelser, der finder anvendelse på støtte til forskning og udvikling i landbrugs- og fiskerisektoren, jf. bestemmelserne i en gruppefritagelsesforordning.

77. Når der er tale om statsstøtte til et FoU-projekt, der gennemføres i samarbejde mellem forskningsinstitutioner og virksomheder, må kombinationen af direkte offentlig støtte og bidrag, såfremt disse udgør statsstøtte, fra forskningsinstitutioner til samme projekt ikke overstige de gældende støtteintensiteter for hver støttemodtager.

4.5.1.2 Tilbagebetalingspligtige forskud

78. Hvis en EFTA-stat yder et tilbagebetalingspligtigt forskud, der udgør statsstøtte i henhold til artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen, finder reglerne i dette afsnit anvendelse.
79. Hvis en EFTA-stat på grundlag af en velbegrunnet metode, som er baseret på tilstrækkelige verificerbare data, kan dokumentere, at det er muligt at udregne et tilbagebetalingspligtigt forskuds bruttosubventionsækvivalent, kan den anmelde en støtteordning og den dertil knyttede metode til Tilsynsmyndigheden. Hvis Tilsynsmyndigheden accepterer metoden og erklærer ordningen forenelig, kan støtten tildeles på grundlag af bruttosubventionsækvivalenten for det tilbagebetalingspligtige forskud med op til de støtteintensiteter, der er angivet i bilag II.
80. I alle andre tilfælde udtrykkes det tilbagebetalingspligtige forskud i procent af de støtteberettigede omkostninger, og det kan overstige de maksimale støtteintensiteter med 10 procentpoint, hvis følgende betingelser er opfyldt:
- a) i tilfælde af et vellykket resultat, skal det indgå i foranstaltningen, at forskuddet tilbagebetales med en rentesats, der ikke er lavere end den kalkulationsrente, der følger af Tilsynsmyndighedens metode for fastsættelse af referencesatsen og kalkulationsrenten ⁽⁴⁶⁾
 - b) i tilfælde af, at projektets resultater overgår definitionen på et vellykket resultat, bør den pågældende EFTA-stat kræve betalinger ud over tilbagebetalingen af forskudsbeløbet, herunder renter i henhold til kalkulationsrenten
 - c) i tilfælde af, at projektet mislykkes, skal forskuddet ikke tilbagebetales fuldt ud. I tilfælde af, at projektet har delvis succes, skal tilbagebetalingen være proportional med den opnåede grad af succes.
81. For at Tilsynsmyndigheden kan vurdere støtteforanstaltningen, skal den omfatte nærmere bestemmelser om tilbagebetaling i tilfælde af et vellykket resultat, ligesom det på grundlag af en rimelig og forsigtig hypotese skal være klart defineret, hvad der betragtes som et vellykket resultat.

4.5.1.3 Skattemæssige foranstaltninger

82. I det omfang den udgør statsstøtte kan støtteintensiteten af en skattemæssig statsstøtteforanstaltning enten beregnes på basis af individuelle F&U&I-projekter eller på virksomhedsniveau, som forholdet mellem den samlede skattelettelse og summen af alle støtteberettigede F&U&I-omkostninger i en periode på højst tre på hinanden følgende regnskabsår. Anvendes sidstnævnte beregningsmetode, kan den skattemæssige støtteforanstaltning finde anvendelse på alle støtteberettigede aktiviteter, men den må ikke overstige grænsen for støtteintensitet for eksperimentel udvikling ⁽⁴⁷⁾.

4.5.1.4 Kumulering af støtte

83. Der kan sideløbende tildeles støtte efter flere støtteordninger, eller den kan kumuleres med ad hoc-støtte, hvis det samlede statsstøttebeløb til en aktivitet eller et projekt ikke overskrider de støttelefter, som er fastsat i disse retningslinjer. Som nævnt i punkt 9 udgør EU-finansiering, som forvaltes centralt af EU's institutioner, agenturer, kontorer, fællesforetagender eller andre organer, og som ikke direkte eller indirekte er underlagt EFTA-statens kontrol, ikke statsstøtte og bør ikke tages i betragtning. Hvis en sådan finansiering kombineres med statsstøtte, må den samlede offentlige finansiering, der ydes i forbindelse med de samme støtteberettigede omkostninger, imidlertid ikke overstige den mest gunstige maksimale finansieringssats, som er fastsat i EØS-aftalen.

⁽⁴⁶⁾ Se Tilsynsmyndighedens retningslinjer om referencesatser og kalkulationsrenter (EUT L 105 af 21.4.2011, s. 32, og EØS-tillæg nr. 23 af 21.4.2011, s. 1).

⁽⁴⁷⁾ Omvendt må de relevante støtteintensiteter ikke overskrides ved skattemæssige støtteforanstaltninger, der sonderer mellem forskellige FoU-kategorier.

84. Når udgifter, som er berettiget til F&U&I-støtte, også er helt eller delvis berettiget til støtte til andre formål, er den overlappende del underlagt det mest fordelagtige loft i henhold til de relevante regler.
85. F&U&I-støtte kan ikke kumuleres med de minimis-støtte til samme støtteberettigede udgifter, hvis det resulterer i en støtteintensitet, der overstiger det niveau, der er tilladt i disse retningslinjer.

4.5.2. Supplerende betingelser for individuel støtte

86. For anmeldelsespligtig individuel støtte er det ikke nok for at sikre proportionalitet blot at overholde de foruddefinerede maksimale støtteintensiteter.
87. Som en generel regel og for at fastslå, om støtten er proportionel, vil Tilsynsmyndigheden kontrollere, at støttebeløbet ikke overstiger det minimum, der er nødvendigt for, at det pågældende projekt er tilstrækkelig rentabelt, f.eks. ved at gøre det muligt at opnå et internt afkast, der svarer til det sektor- eller virksomheds-specifikke benchmark eller kritiske afkast. Støttemodtagerens normale krav til afkast i andre F&U&I-projekter, dens kapitalomkostninger eller de afkast, der generelt observeres i branchen, kan også anvendes til formålet. Alle de forventede relevante omkostninger og fordele i projektets levetid skal medregnes, herunder de omkostninger og indtægter, der er resultat af F&U&I-aktiviteter.
88. Hvis det for eksempel i virksomhedens interne dokumenter fremgår, at en støttemodtager står over for et klart valg mellem enten at gennemføre et støttet projekt eller et andet projekt uden støtte, vil støtten kun blive anset for at være begrænset til det nødvendige minimum, hvis beløbet ikke overstiger de nettomeromkostninger, der er forbundet med at gennemføre de pågældende aktiviteter, sammenlignet med det kontrafaktiske projekt, der ville være blevet iværksat uden støtte. For at bestemme nettomeromkostningerne vil Tilsynsmyndigheden sammenligne den forventede nettonutidsvurdering af investeringen for det støttemodtagende projekt med det kontrafaktiske projekt under hensyntagen til, hvor stor sandsynlighed der er for, at de forskellige forretningsscenarier finder sted ⁽⁴⁸⁾.
89. Hvis der ydes støtte til FoU-projekter eller til opførelse eller forbedring af forskningsinfrastruktur, og Tilsynsmyndigheden på grundlag af metoden i punkt 87 og 88 kan fastslå, at støtten er begrænset til det absolut nødvendige minimum, kan det være tilladt at yde en højere maksimal støtteintensitet end den, der er fastlagt i bilag II, og den kan nå de niveauer, der er fastsat i nedenstående tabel.

(%)

	Små virksomheder	Mellemstore virksomheder	Store virksomheder
Støtte til FoU-projekter			
Grundforskning	100	100	100
Anvendt forskning	80	70	60
— orudsætter effektivt samarbejde mellem virksomheder (for store virksomheder skal samarbejdet være grænseoverskridende eller involvere mindst en lille eller mellemstor virksomhed) eller mellem en virksomhed og en forskningsinstitution, eller	90	80	70
— forudsætter, at resultaterne formidles			
Støtte til opførelse eller forbedring af forskningsinfrastruktur	60	60	60

⁽⁴⁸⁾ I tilfælde af at støtten blot gør det muligt at fremskynde projektets afslutning, skal sammenligningen afspejle de tidsmæssige forskelle, for så vidt angår pengestrømme og forsinket adgang til markedet.

90. For at dokumentere, at støtten er begrænset til det nødvendige minimum, skal EFTA-staterne forklare, hvordan de er nået frem til støttebeløbet. Dokumentation for og beregning af, om støtten står i et rimeligt forhold til formålet, kan også baseres på beregninger til vurdering af støttens tilskyndelsesvirkning. Hvis det identificerede behov for støtte primært skyldes problemer med at tiltrække lånefinansiering fra markedet og ikke manglende rentabilitet, kan en særlig velegnet metode til at sikre, at støtten begrænses til det nødvendige minimum, være at yde støtte i form af lån, garantier eller tilbagebetalingspligtige forskud i stedet for at yde støtte, der ikke skal tilbagebetales, som f.eks. tilskud.
91. I tilfælde af mange potentielle ansøgere til at udføre den støtteberettigede aktivitet er det mere sandsynligt, at proportionalitetskravet opfyldes, hvis støtten tildeles på grundlag af gennemsigtige, objektive og ikke-diskriminerende kriterier.
92. For at hindre faktiske eller mulige direkte eller indirekte fordrejninger af den internationale samhandel kan højere støtteintensiteter end de, der generelt er fastsat i disse retningslinjer, godkendes, såfremt konkurrenter uden for EØS — direkte eller indirekte — inden for de seneste tre år har modtaget eller vil modtage støtte med en tilsvarende intensitet for lignende projekter. Hvis det er sandsynligt, at fordrejninger af den internationale samhandel vil forekomme efter mere end tre år som følge af den pågældende sektors særlige karakteristika, kan referenceperioden dog forlænges tilsvarende. Hvor det er muligt, forelægger den pågældende EFTA-stat Tilsynsmyndigheden tilstrækkelige oplysninger til, at den kan vurdere situationen, herunder behovet for at tage hensyn til tredjelandskonkurrentens konkurrencefordel. Hvis Tilsynsmyndigheden ikke har dokumentation for den tildelte eller påtænkte støtte, kan den også basere sin afgørelse på indicier.
93. Ved indsamling af dokumentation kan Tilsynsmyndigheden udøve sine undersøgelsesbeføjelser ⁽⁴⁹⁾.

4.6. Undgåelse af uberettigede negative virkninger på konkurrence og samhandel

4.6.1. Generelle betragtninger

94. Hvis F&U&I-støtten skal kunne anses for at være forenelig med EØS-aftalen, skal de negative virkninger i form af fordrejning af konkurrencevilkårene og påvirkning af samhandelen mellem EFTA-staterne være begrænset og opvejes af støttens positive virkning i kraft af bidraget til målet af fælles interesse.
95. Tilsynsmyndigheden har identificeret to hovedårsager til fordrejning af konkurrencevilkårene og samhandelen mellem EFTA-staterne, som forårsages af F&U&I-støtte, nemlig fordrejninger på produktmarkedet og lokaliseringseffekter. Begge former for fordrejning kan føre til ineffektiv allokering, der underminerer EØS' økonomiske ydeevne, og til fordelingsproblemer, idet støtten påvirker fordelingen af de økonomiske aktiviteter på tværs af regionerne.
96. For så vidt angår fordrejninger på de pågældende produktmarkeder, kan statsstøtte til F&U&I påvirke konkurrencen i innovationsprocessen og på de produktmarkeder, hvor resultaterne af F&U&I-aktiviteterne udnyttes.

4.6.1.1 Virkninger på produktmarkederne

97. Statsstøtte til F&U&I kan hæmme konkurrencen i innovationsprocesser og på produktmarkederne på tre måder, nemlig ved at fordreje mulighederne for at få adgang til og forlade markederne, ved at fordreje dynamiske investeringsincitamenter og ved at skabe eller bevare en stærk markedsposition.

i) Adgangs- og exit-muligheder

98. Støtte til F&U&I kan forhindre markedsmekanismerne i at virke effektivt ved at belønne de mest effektive producenter og presse de mindst effektive til at blive mere effektive, reorganisere sig eller forlade markedet. Dette kan føre til en situation, hvor konkurrenter, der ellers ville være i stand til at blive på markedet, bliver presset ud af det, eller aldrig når at komme ind på markedet på grund af den tildelte støtte. Statsstøtte kan ligeledes forhindre

⁽⁴⁹⁾ Se Rådets forordning (EU) nr. 734/2013 af 22. juli 2013 (EUT L 204 af 31.7.2013, s. 15) (endnu ikke indarbejdet i EØS-aftalen) og artikel 6 i del II af tilsyns- og domstolsaftalen.

ineffektive virksomheder i at forlade markedet eller sågar hjælpe dem til at komme ind på markedet og vinde markedsandele fra konkurrenter, der ellers er mere effektive. F&U&I-støtte, der ikke er målrettet korrekt, kan derfor fremme ineffektive virksomheder og føre til markedsstrukturer, hvor mange markedsdeltagere langt fra opererer effektivt. I det lange løb kan indgriben i konkurrenceprægede muligheder for at få adgang til og forlade markederne kvæle innovation og bremse produktivitetsforbedringer i en branche.

ii) Fordrejning af den dynamiske tilskyndelse

99. F&U&I-støtten kan fordreje støttemodtagerens konkurrenters dynamiske tilskyndelse til at foretage investeringer. Når en virksomhed modtager støtte, er der generelt større sandsynlighed for, at den opnår succes med F&U&I-aktiviteter og derfor vil få styrket sin markedsposition på de(t) relevante produktmarked(er) fremover. Den styrkede markedsposition kan få førende konkurrenter til at begrænse deres oprindelige investeringsplaner (fortrængningseffekt).
100. Desuden kan støtte få de potentielle støttemodtagere til enten blot at læne sig tilbage eller måske påtage sig større risici. De langsigtede virkninger for sektorens præstationer som helhed vil i så fald sandsynligvis være negative. F&U&I-støtte, der ikke er målrettet korrekt, kan derfor fremme ineffektive virksomheder og føre til markedsstrukturer, hvor mange markedsdeltagere langt fra opererer effektivt.

iii) Skabelse eller bevarelse af en stærk markedsposition

101. F&U&I-støtte kan også fordreje konkurrencevilkårene ved at øge eller opretholde en stærk markedsposition på produktmarkeder. En stærk markedsposition er udtryk for evnen til at påvirke markedspriserne, produktionen, udvalget og kvaliteten af produkter og tjenester og andre konkurrenceparametre over en længere periode til skade for forbrugerne. Selv i de tilfælde, hvor støtten ikke direkte fremmer en stærk markedsposition, kan den alligevel gøre det indirekte, fordi den afholder eksisterende konkurrenter fra at ekspandere, fremprovokerer deres udtræden af markedet eller afholder nye konkurrenter fra at få adgang til markedet.

4.6.1.2 Virkninger for samhandel og valg af beliggenhed

102. Statsstøtte til F&U&I kan også forårsage fordrejning af konkurrencevilkårene, når den påvirker valget af beliggenhed. Der kan opstå konkurrencefordrejning på tværs af EFTA-staterne, når virksomheder konkurrerer på tværs af grænser eller overvejer forskellige beliggenheder. Støtte, der tager sigte på flytning af en aktivitet til en anden region inden for EØS, fører måske ikke direkte til konkurrencefordrejning på produktmarkedet, men flytter aktiviteter eller investeringer fra en region til en anden.

4.6.1.3 Åbenlyst negative virkninger

103. I princippet skal en støtteforanstaltning og den sammenhæng, hvori den indgår, analyseres for at finde ud af, i hvilken grad den kan anses for at være konkurrencefordrejende. I visse situationer vil de negative konsekvenser imidlertid åbenlyst overstige de positive virkninger, hvilket betyder, at støtten ikke kan anses for at være forenelig med EØS-aftalen.
104. I henhold til de almindelige principper, der er nedfældet i EØS-aftalen, kan statsstøtte ikke anses for at være forenelig med EØS-aftalen, hvis støtteforanstaltningen medfører diskrimination i et omfang, som ikke er berettiget netop på grund af støttens karakter af statsstøtte. Som forklaret i afsnit 3 vil Tilsynsmyndigheden således ikke tillade nogen foranstaltninger, hvis disse eller de betingelser, der knytter sig til dem, uundgåeligt vil føre til en overtrædelse af EØS-aftalen. Dette gælder i særdeleshed for støtteforanstaltninger, hvor tildeling af støtten forudsætter, at støttemodtageren har sit hovedsæde i den relevante EFTA-stat (eller sit vigtigste forretningssted i den EFTA-stat) eller bruger nationale produkter eller tjenester, samt hvis støtteforanstaltningerne begrænser støttemodtagerens mulighed for at udnytte F&U&I-resultaterne i andre EØS-stater.

105. På samme måde vil støtte, der blot fører til en ændring i beliggenheden af F&U&I-aktiviteter inden for EØS uden at ændre projektets art, størrelse eller omfang, ikke blive anset for at være forenelig.

4.6.2. Støtteordninger

106. For at kunne være forenelige med EØS-aftalen må anmeldelsespligtige støtteordninger ikke medføre betydelige fordejlninger af konkurrencevilkårene og samhandelen. Selv hvor sådanne fordejlninger (forudsat at støtten er nødvendig og proportional for at opnå det fælles mål) kan anses for at være begrænsede på et individuelt plan, kan der på det kumulative plan være tale om betydelige fordejlninger. Sådanne fordejlninger kan f.eks. stamme fra støtte, der negativt påvirker den dynamiske tilskyndelse til at være innovativ. For ordninger, der er målrettet bestemte sektorer, kan risikoen for den slags fordejlninger være endnu mere udtalt.
107. Med forbehold af punkt 122 skal EFTA-staterne derfor dokumentere, at eventuelle negative virkninger vil blive begrænset til et minimum, bl.a. i relation til de enkelte projekters størrelse, det individuelle og de kumulative støttebeløb, det forventede antal støttemodtagere samt de støttemodtagende sektors karakteristika. EFTA-staterne kan indsende eventuelle konsekvensanalyser og efterfølgende evalueringer af tilsvarende tidligere ordninger for at sætte Tilsynsmyndigheden i stand til at vurdere de sandsynlige negative virkninger af anmeldelsespligtige støtteordninger.

4.6.3. Supplerende betingelser for individuel støtte

4.6.3.1 Fordrejninger på produktmarkederne

108. For at sætte Tilsynsmyndigheden i stand til at identificere og vurdere potentielle fordejlninger af konkurrencen og samhandelen skal EFTA-staterne for anmeldelsespligtig individuel støtte indgive oplysninger om i) de pågældende produktmarkeder, dvs. de markeder, som påvirkes af støttemodtagerens adfærd ændring, og ii) hvilke konkurrenter, kunder eller forbrugere, der påvirkes.
109. Når Tilsynsmyndigheden vurderer støtteforanstaltningens negative virkninger, koncentrerer den analysen af konkurrencefordrejningen om F&U&I-støttens forventede virkning for konkurrencen mellem virksomheder på de berørte produktmarkeder. Tilsynsmyndigheden vil lægge større vægt på de risici for konkurrencen og samhandelen, der med udpræget sandsynlighed vil forekomme i den nærmeste fremtid.
110. Hvis en specifik innovativ aktivitet vil kunne forbindes med flere fremtidige produktmarkeder, vil der blive set på virkningen af statsstøtte på alle de pågældende markeder. I visse tilfælde handles der med selve resultatet af F&U&I-aktiviteterne, f.eks. i form af intellektuelle ejendomsrettigheder, på teknologimarkeder, f.eks. gennem patentlicenser eller handel. I sådanne tilfælde kan Tilsynsmyndigheden også tage støttens virkning for konkurrencen på teknologimarkederne i betragtning.
111. Tilsynsmyndigheden vil anvende forskellige kriterier til at vurdere den potentielle konkurrencefordrejning, nemlig fordejlning af den dynamiske tilskyndelse, skabelse eller bevarelse af en stærk markedsposition og bevarelse af ineffektive markedsstrukturer.
- i) Fordrejning af den dynamiske tilskyndelse
112. I sin analyse af den potentielle fordejlning af den dynamiske tilskyndelse vil Tilsynsmyndigheden tage følgende elementer i betragtning:
- *Markedsvæksten*: jo større vækst, der forventes på markedet i fremtiden, jo mindre sandsynligt er det, at konkurrenternes tilskyndelse påvirkes negativt af støtten, eftersom der fortsat er stor mulighed for at udvikle en rentabel forretning

- *Støttebeløb*: der er større sandsynlighed for en væsentlig fortrængningseffekt, hvis støtteforanstaltningerne omfatter store beløb. Støttebeløbets størrelse vil primært blive målt i forhold til, hvor stort et beløb de største spillere på markedet har brugt på lignende projekter
- *Kort afstand til markedet/støttekategori*: jo mere støtteforanstaltningen er rettet mod aktiviteter tæt på markedet, jo større er risikoen for fortrængning
- *Åben udvælgelsesprocedure*: Tilsynsmyndigheden vil indtage et mere positivt standpunkt, hvis støtten ydes på grundlag af gennemsigtige, objektive og ikke-diskriminerende kriterier
- *Hindringer for udtræden*: der er større sandsynlighed for, at konkurrenter bevarer eller måske endda udvider deres investeringsplaner, når der er betragtelige hindringer for at træde ud af innovationsforløbet. Det kan være tilfældet, når mange af konkurrenternes tidligere investeringer er fastlåst i et særligt F&U&I-forløb
- *Tilskyndelse til at konkurrere om et fremtidigt marked*: F&U&I-støtte kan medføre, at støttemodtagerens konkurrenter afstår fra at konkurrere om et fremtidigt marked, hvor vinderen får hele markedet, fordi støttens fordele i form af et teknologisk forspring, stordriftsfordele, netværkseffekter eller timing begrænser deres muligheder for en vellykket indtræden på det fremtidige marked
- *Produktdifferentiering og konkurrencens intensitet*: når produktinnovation hovedsagelig drejer sig om at udvikle differentierede produkter, f.eks. i forhold til bestemte varemærker, standarder, teknologier eller forbrugergrupper, er der mindre sandsynlighed for, at konkurrenterne påvirkes. Det samme sker, hvis der er mange aktive konkurrenter på markedet.

ii) Skabelse eller bevarelse af en stærk markedsposition

113. Tilsynsmyndigheden er navnlig betænkelig ved de F&U&I-foranstaltninger, som gør det muligt for støttemodtageren at styrke en stærk markedsposition på eksisterende produktmarkeder eller overføre den til fremtidige produktmarkeder. I forbindelse med en stærk markedsposition vil Tilsynsmyndigheden derfor sandsynligvis ikke have konkurrencemæssige betænkeligheder i sager, hvor den enkelte støttemodtagers markedsandel ikke overstiger 25 %, og på markeder, hvor markedsconcentrationen ikke overstiger 2 000 på Herfindahl-Hirschman-indekset (HHI).

114. Tilsynsmyndigheden vil i sin analyse af en markedsposition tage følgende elementer i betragtning:

- *Støttemodtagerens markedsposition og markedsstrukturen*: hvis støttemodtageren allerede har en dominerende stilling på et produktmarked, kan støtteforanstaltningen styrke denne dominans ved yderligere at svække det konkurrencemæssige pres, som konkurrenterne kan lægge på støttemodtageren. Statsstøtteforanstaltninger kan ligeledes have en stor virkning på oligopolistiske markeder, hvor der kun findes få aktive markedsdeltagere
- *Hindringer for markedsadgang*: på F&U&I-området kan der være væsentlige hindringer for nye deltagers adgang til markedet. Der kan være tale om retlige hindringer (navnlig i forhold til intellektuelle ejendomsrettigheder), stor- og samdriftsfordele, manglende adgang til netværk og infrastruktur samt andre strategiske hindringer for adgang eller ekspansion
- *Købermagt*: en virksomheds markedsstyrke kan også begrænses af købernes stilling på markedet. Tilstedeværelsen af stærke købere kan forhindre, at der opnås en stærk markedsposition, hvis der er sandsynlighed for, at køberne vil søge at bevare tilstrækkelig konkurrence på markedet
- *Udvælgelsesprocedure*: Tilsynsmyndigheden er betænkelig ved støtteforanstaltninger, som gør det muligt for virksomheder med en stærk markedsposition at påvirke udvælgelsesproceduren, f.eks. ved i forløbet at have ret til at anbefale virksomheder eller ved at have indflydelse på valg af forskningsretninger på en måde, der ubegrundet miskrediterer alternativer.

iii) Fastholdelse af ineffektive markedsstrukturer

115. Tilsynsmyndigheden vil i sin analyse af markedsstrukturerne se på, om støtten ydes på markeder med overkapacitet eller til industrier i tilbagegang. Det er mindre sandsynligt, at situationer, hvor markedet vokser, eller hvor det er sandsynligt, at statsstøtte til F&U&I vil ændre den overordnede vækstdynamik i sektoren, navnlig ved indførelse af nye teknologier, vil give anledning til konkurrenceproblemer.

4.6.3.2. Lokaliseringseffekter

116. Hvis F&U&I-støtte ydes tæt på markedet, kan den medføre, at nogle områder nyder godt af favorable vilkår for den efterfølgende produktion, især fordi de kan opnå relativt lavere produktionsomkostninger som resultat af støtte, eller fordi der finder flere F&U&I-aktiviteter sted som følge af støtten. Det kan få virkninger til at flytte til disse områder.
117. Lokaliseringseffekter kan også have relevans for forskningsinfrastrukturer. Hvis støtte primært bruges til at tiltrække en infrastruktur til en given region på en anden regions bekostning, vil den ikke bidrage til at fremme F&U&I-aktiviteter yderligere i EØS.
118. I sin vurdering af anmeldelsespligtig individuel støtte vil Tilsynsmyndigheden følgelig medtage enhver dokumentation for, at støttemodtageren har overvejet alternative placeringer.

4.7. Gennemsigtighed

119. Med undtagelse af individuelle støttetildelinger på under 500 000 EUR skal EFTA-staterne fra og med den 1. juli 2016 som minimum offentliggøre følgende oplysninger om de anmeldte statsstøtteforanstaltninger på et samlet nationalt eller regionalt statsstøttewebsted: støtteordningens fulde ordlyd og dens gennemførelsesbestemmelser, eller retsgrundlaget for individuel støtte, eller et link dertil, den støtteydende myndigheds identitet, de individuelle støttemodtagers identitet, den støtteform og det støttebeløb, der ydes til hver enkelt støttemodtager, datoen for tildelingen af støtten, typen af støttemodtager (SMV eller stor virksomhed), regionen, hvor støttemodtageren er beliggende (statistisk region på niveau 2 ⁽⁵⁰⁾), og den vigtigste økonomiske sektor, hvor støttemodtageren har sine aktiviteter (på NACE-gruppeplan) ⁽⁵¹⁾. Disse oplysninger skal offentliggøres inden for seks måneder efter vedtagelsen af støtteafgørelsen eller, for skattemæssige foranstaltninger, inden for et år fra tidspunktet for selvangivelsen, og skal opbevares i mindst 10 år og være frit tilgængelige for den almindelige offentlighed ⁽⁵²⁾.

5. EVALUERING

120. For yderligere at sikre, at fordrejninger af konkurrencen og samhandelen begrænses, kan Tilsynsmyndigheden kræve, at anmeldelsespligtige støtteordninger er tidsbegrænsede og evalueres som beskrevet i punkt 37. Der bør navnlig kræves evaluering af ordninger, hvor muligheden for fordrejninger er særligt høj, dvs. ordninger, der kan begrænse konkurrencen betydeligt, hvis gennemførelsen af dem ikke evalueres i tide.
121. I betragtning af formålet hermed og for at undgå at pålægge EFTA-staterne og mindre støtteforanstaltninger en uforholdsmæssig byrde, vil det krav, der er nævnt i punkt 120, kun gælde for støtteordninger med store budgetter og med nye karakteristika, eller hvor der ventes betydelige ændringer på markeder, inden for en teknologi eller i lovgivningen. Evalueringen skal foretages af en ekspert, der er uafhængig af den støtteydende myndighed, på

⁽⁵⁰⁾ Termen »statistisk region« anvendes i stedet for akronymet »NUTS« i Kommissionens tilsvarende retningslinjer. NUTS betyder »nomenklatur for statistiske territoriale enheder«, jf. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1059/2003 af 26.5.2003 om indførelse af en fælles nomenklatur for regionale enheder (NUTS) (EUT L 154 af 21.6.2003, s. 1). Forordningen er endnu ikke blevet indarbejdet i EØS-aftalen. For at arbejde med fælles definitioner i forbindelse med den stadigt stigende efterspørgsel efter statistiske oplysninger på regionalt plan har De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor (Eurostat) og kandidatlandenes og EFTA-staternes nationale statistiske kontorer vedtaget, at de statistiske regioner opdeles på samme måde som NUTS-nomenklaturen.

⁽⁵¹⁾ Med undtagelse af forretningshemmeligheder og andre fortrolige oplysninger i behørigt berettigede tilfælde og med forbehold af Tilsynsmyndighedens godkendelse (Se Tilsynsmyndighedens retningslinjer om tavshedspligt i statsstøttebeslutninger (EUT L 154 af 8.6.2006, s. 27 og EØS-tillæg nr. 29 af 8.6.2006, s.1)). For så vidt angår skattemæssige foranstaltninger kan oplysninger om individuelle støttetildelinger stilles til rådighed inden for følgende intervaller (i mio. EUR): [0,5-1]; [1-2]; [2-5]; [5-10]; [10-30]; [30 og mere].

⁽⁵²⁾ I tilfælde af ulovlig støtte skal EFTA-staterne sørge for, at de samme oplysninger offentliggøres efterfølgende senest seks måneder efter datoen for Tilsynsmyndighedens afgørelse. Disse oplysninger bør være tilgængelige i et format, der gør det muligt at søge, udvælge og nemt offentliggøre oplysninger på nettet, eksempelvis i CSV- eller XML-format.

grundlag af en fælles metodologi ⁽⁵³⁾, og den skal offentliggøres. EFTA-staterne skal sammen med den relevante støtteordning forelægge et udkast til evalueringsplan, som bliver en integreret del af Tilsynsmyndighedens vurdering af ordningen.

122. Såfremt støtteordninger er udelukket fra en gruppefritagelsesforordnings anvendelsesområde alene på grundlag af deres store budget, vil Tilsynsmyndigheden udelukkende vurdere deres forenelighed på grundlag af evalueringsplanen.
123. Evalueringen skal forelægges Tilsynsmyndigheden i rette tid til, at den kan tage stilling til en eventuel forlængelse af støtteordningen, og under alle omstændigheder ved dens udløb. De nærmere vilkår og fremgangsmåder for hver evaluering fastlægges i den afgørelse, hvori støtteordningen godkendes. Enhver efterfølgende støtteforanstaltning med et lignende formål, herunder enhver ændring af støtteordninger som nævnt i punkt 122, skal tage hensyn til resultaterne af evalueringen.

6. RAPPORTERING OG OVERVÅGNING

124. I henhold til tilsyns- og domstolsaftalen og den konsoliderede udgave af Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 195/04/KOL ⁽⁵⁴⁾ skal EFTA-staterne indsende årlige rapporter til Tilsynsmyndigheden.
125. EFTA-staterne skal føre detaljerede fortegnelser over alle støtteforanstaltninger. Disse fortegnelser skal indeholde alle de oplysninger, der er nødvendige for at fastslå, om betingelserne vedrørende støtteberettigede omkostninger og maksimale støtteintensiteter er opfyldt. Disse fortegnelser skal opbevares i ti år fra datoen for støttens tildeling og forelægges Tilsynsmyndigheden på dennes anmodning.

7. ANVENDELSE

126. Tilsynsmyndigheden vil anvende principperne i disse retningslinjer til at vurdere foreneligheden af al anmeldt F&U&I-støtte, som den skal tage stilling til efter datoen for vedtagelsen af retningslinjerne. Ulovlig F&U&I-støtte vil blive vurderet efter de regler, der var gældende på det tidspunkt, hvor støtten blev ydet.
127. Efter artikel 1, stk. 1, i del I i protokol 3 til EØS-aftalen foreslår Tilsynsmyndigheden, at EFTA-staterne, hvor det er relevant, ændrer deres eksisterende F&U&I-støtteordninger for at bringe dem i overensstemmelse med disse retningslinjer senest den 1. januar 2015.
128. EFTA-staterne opfordres til at give deres udtrykkelige, ubetingede samtykke til de egnede foranstaltninger, der er foreslået i punkt 127, senest to måneder efter det tidspunkt, hvor disse retningslinjer offentliggøres på Tilsynsmyndighedens websted ⁽⁵⁵⁾. Modtager Tilsynsmyndigheden ikke noget svar fra EFTA-staterne, vil den antage, at den pågældende EFTA-stat ikke kan tilslutte sig de foreslåede foranstaltninger.

8. REVISION

129. Tilsynsmyndigheden kan beslutte at revidere eller ændre disse retningslinjer på et hvilket som helst tidspunkt, hvis det skulle vise sig nødvendigt af konkurrencepolitiske årsager eller af hensyn til andre EØS-regler og internationale forpligtelser eller af en anden gyldig grund.

⁽⁵³⁾ Tilsynsmyndigheden vil muligvis fastlægge en sådan fælles metodologi.

⁽⁵⁴⁾ Er tilgængelig på: <http://www.eftasurv.int/media/decisions/195-04-COL.pdf>.

⁽⁵⁵⁾ Se <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

BILAG I

STØTTEBERETTIGEDE OMKOSTNINGER

Støtte til FoU-projekter	a) personaleomkostninger: udgifter til forskere, teknikere og hjælpepersonale i det omfang de arbejder på forskningsprojektet b) udgifter til instrumenter og udstyr, i det omfang og i den periode de anvendes til projektet. Hvis sådanne instrumenter og sådant udstyr ikke anvendes til projektet i hele deres livscyklus, anses kun afskrivningsomkostningerne under projektets varighed beregnet på grundlag af god regnskabspraksis for støtteberettigede c) omkostninger til bygninger og jord, i det omfang og i den periode de anvendes til projektet. Hvad angår bygninger, anses kun afskrivningsomkostningerne under projektets varighed beregnet på grundlag af god regnskabspraksis for støtteberettigede. For så vidt angår jord, er omkostningerne ved kommerciel erhvervelse eller de faktiske påløbne kapitalomkostninger støtteberettigede d) omkostninger ved kontraktforskning og køb eller licensering af viden og patenter fra eksterne kilder på armslængdebetingelser samt omkostninger ved konsulentbistand og tilsvarende tjenester, som udelukkende anvendes til projektet e) yderligere generalomkostninger, der er direkte knyttet til projektet f) andre driftsudgifter, herunder materialer, forsyninger og lignende produkter, der afholdes i direkte tilknytning til projektet.
Støtte til gennemførlighedsundersøgelser	Omkostningerne til undersøgelserne.
Støtte til opførelse eller forbedring af forskningsinfrastruktur	Investeringsomkostninger til materielle og immaterielle aktiver.
Innovationsstøtte til SMV'er	a) omkostninger ved udtagning, validering og beskyttelse af patenter og andre immaterielle aktiver b) omkostninger til udstationering af højt kvalificeret personale fra en forsknings- og videnformidlingsinstitution eller en stor virksomhed, der arbejder med F&U&I i en nyskabt funktion i den virksomhed, der modtager støtten, når det ikke erstatter andet personale c) omkostninger til innovationsrådgivning og innovationssupportydelser.
Støtte til proces- og organisationsinnovation	Personaleomkostninger, omkostninger ved instrumenter, udstyr, bygninger og jord, i det omfang og i den periode de anvendes til projektet, omkostninger til kontraktforskning og køb eller licensering af viden fra eksterne kilder på betingelser, der overholder armslængdeprincippet, yderligere generalomkostninger og andre driftsudgifter, herunder udgifter til materialer, forsyninger og lignende produkter, der afholdes i direkte tilknytning til projektet.
Støtte til innovationsklynger	
Investeringsstøtte	Investeringsomkostninger til materielle og immaterielle aktiver.
Driftsstøtte	Personaleomkostninger og administrative omkostninger (inklusive generalomkostninger) i forbindelse med: a) aktivering af klyngen med henblik på at fremme samarbejde, informationsudveksling og tilrådighedsstillelse eller formidling af specialiserede og tilpassede erhvervsstøttetjenester b) markedsføring af klyngen med henblik på at øge andelen af nye virksomheder eller organisationer i klyngen og at øge klyngens synlighed c) forvaltning af klyngens faciliteter, samt d) organisering af uddannelsesprogrammer, workshops og konferencer til støtte for videndeling og netværk og grænseoverskridende samarbejde.

BILAG II

MAKSIMALE STØTTEINTENSITETER

	(%)		
	Små virksomheder	Mellemstore virksomheder	Store virksomheder
Støtte til FoU-projekter			
Grundforskning	100	100	100
Industriel forskning	70	60	50
— forudsætter effektivt samarbejde mellem virksomheder (for store virksomheder skal samarbejdet være grænseoverskridende eller involvere mindst en lille eller mellemstor virksomhed) eller mellem en virksomhed og en forskningsinstitution, eller	80	75	65
— forudsætter, at resultaterne formidles			
Eksperimentel udvikling	45	35	25
— forudsætter effektivt samarbejde mellem virksomheder (for store virksomheder skal samarbejdet være grænseoverskridende eller involvere mindst en lille eller mellemstor virksomhed) eller mellem en virksomhed og en forskningsinstitution, eller	60	50	40
— forudsætter, at resultaterne formidles			
Støtte til gennemførlighedsundersøgelser	70	60	50
Støtte til opførelse eller forbedring af forskningsinfrastruktur	50	50	50
Innovationsstøtte til SMV'er	50	50	—
Støtte til proces- og organisationsinnovation	50	50	15
Støtte til innovationsklynger			
Investeringsstøtte	50	50	50
— i støtteberettigede områder, der opfylder betingelserne i EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c)	55	55	55
Driftsstøtte	50	50	50